

Patvirtinta
Katalikiškojo auklėjimo kongregacijos prefekto kardinolo Zenon Grocholevski
2006 m. gegužės mėn. 31 d. dekretu nr. 226/2002/6

**RATIO INSTITUTIONIS SACERDOTALIS
PRO LITUANIA**

**KUNIGŲ UGDYMO LIETUVOJE
NUOSTATAI**

TURINYS

ĮVADAS

I SKYRIUS. KUNIGYSTĖS PAŠAUKIMAI LIETUVOJE

I. Socialinės – politinės ir religinės kunigystės pašaukimų atsiradimo bei ugdymo sąlygos

1. *Pozityvūs reiškiniai*
2. *Negatyvūs reiškiniai*

II. Pašaukimų sielovada

1. *Pašaukimų sielovada kaip vienas iš pagrindinių visos Bažnyčios uždavinių*
2. *Pašaukimų sielovados metodai ir priemonės*

II SKYRIUS. PAŠAUKIMO UGDYMAS

- a) *Vyskupas kaip savo kunigų tėvas ir draugas*
- b) *Krikščioniškosios šeimos*
- c) *Kunigai*
- d) *Mokykla*
- e) *Krikščionys pasauliečiai – parapija, judėjimai, jaunimo organizacijos*
- f) *Kunigų seminarijų uždaviniai*
- g) *Žemesniosios seminarijos*

III SKYRIUS. KUNIGIŠKOJI TAPATYBĖ

I. Kunigystės esmė ir pasiuntinybė

1. *Kunigystės esmė*
2. *Kunigo pasiuntinybė*

II. Kunigystės pašaukimo prigimtis ir atpažinimo ženklai

IV SKYRIUS. AUKŠTESNIOSIOS DVASINĖS SEMINARIJOS

I. Dvylikos patirtis

II. Bendruomenė, susibūrusi apie Kristų

III. Gyvenimo bendruomenė

IV. Aukštoji mokykla

V SKYRIUS. KUNIGŲ SEMINARIJOS STRUKTŪRA

I. Vyskupas ir jo bendradarbiai

1. *Diecezijos vyskupas*
2. *Seminarijos ugdytojai ir dėstytojai*
 - a) *Rektorius*
 - b) *Kiti vyresnieji*
 - c) *Dvasios tėvas ir nuodėmklausiai*
 - d) *Dėstytojai*
 - e) *Ekonomas*
 - f) *Ugdytojų konferencijos*
3. *Ugdytojų ir dėstytojų bendruomenė*

II. Aliumnai

1. *Kandidatų priėmimo kriterijai*
2. *Kandidato asmenybės tinkamumo tyrimas (99)*
3. *Aliumnų perėjimas į kitą seminariją studijų laikotarpiu*

III. Seminarijos nuostatai

IV. Seminarijos įrengimas ir aprūpinimas

VI SKYRIUS. SEMINARINIO UGDYMO RŪŠYS BEI PRINCIPAI

I. Žmogaus ugdymas kaip viso kunigystės ugdymo pamatas

1. *Pašauktojo į kunigystę žmogiškasis ugdymas*
2. *Meilės ir jausmų brandos ugdymas*
3. *Brandžios laisvės ugdymas*
4. *Atsakingos sąžinės ugdymas*

II. Dvasinis ugdymas – ugdymo šerdis

1. *Ryšys su Kristumi ir jo ieškojimas*
 - a) *Dievo žodis*
 - b) *Malda*
 - c) *Tyla*
 - d) *Eucharistija ir Valandų liturgija*
 - e) *Bažnyčia*
2. *Ypatingi kunigo dvasinio gyvenimo bruožai*
 - a) *Sielovadinė meilė*
 - b) *Tarnavimo dvasia*
3. *Evangelinis radikalumas*
 - a) *Klusnumas*
 - b) *Skaistumas celibate*
 - c) *Evangelinis neturtas*
 - d) *Meilė*
4. *Misijinė ir ekumeninė dvasia*
5. *Marijiškasis dvasingumas*

III. Intelektinis ugdymas – ugdymo priemonė

1. *Tikslai ir metodai*
 - a) *Doktrinos integralumas*
 - b) *Gebėjimas išpažinti tikėjimą*
 - c) *Darbo metodai*
 - d) *Mokymo planai*
2. *Šiuolaikinio seminaristų intelektualinio ugdymo reikalavimai*
 - a) *Kunigas – tikėjimo žmogus*
 - b) *Studijų lygis*
 - c) *Kritinis vertinimas*
 - d) *Integracija su dvasiniu augimo procesu*
 - e) *Bažnyčios Magisteriumas ir teologų tyrinėjimai*
 - f) *Mokslas ir sielovada*
 - g) *Įkultūrinimas*

IV. Sielovadinis ugdymas – viso ugdymo proceso vienybės pagrindas ir tikslas

1. *Brandi sielovadinė refleksija*
2. *Sielovadinė praktika*

V. Propedeutinis laikotarpis

VII SKYRIUS. NUOLATINIS KUNIGŲ UGDYMAS

I. Nuolatinio ugdymo sąlygos bei reikalavimai

- a) *Pirmieji kunigystės metai*
- b) *Kunigų susitikimai*
- c) *Vyresnieji kunigai*
- e) *Kunigai emeritai*

II. Nuolatinio ugdymo apimtys ir rūšys

- a) *Žmogiškasis ugdymas*
- b) *Dvasinis ugdymas*
- c) *Intelektinis ugdymas*
- d) *Sielovadinis ugdymas*

III. Nuolatinio ugdymo programos

- a) *Pasikeitimas programomis*
- b) *Vyskupų konferencijos kunigų reikalų komisijos tarpininkavimas*

VIII SKYRIUS. UGDYTOJŲ UGDYMAS

I. Ugdymo atnaujinimo reikalavimai

- a) *Aktyvi pedagogika*
- b) *Mokėjimas dirbti grupėje*
- c) *Pedagoginė charizma*

II. Atsakingieji už ugdytojų ugdymą

- a) *Vyskupas*
- b) *Kunigija*

III. Ugdytojų parinkimo kriterijai

IV. Ugdytojų ugdymo principai

- a) *Integralus ugdymas*
- b) *Specializacija pagal funkcijas*
- c) *Nuolatinis ugdymas*

V. Priemonės

- a) *Oficialūs Bažnyčios dokumentai*
- b) *Asmeninė patirtis*
- c) *Specializuoti kursai*

NUORODOS

IVADAS

Vatikano II Susirinkimas, atsižvelgdamas į pasikeitusias laiko sąlygas, nustatė atitinkamas bendrąsias taisykles, kurių reikia laikytis rengiant jaunuolius kunigystei. Dekrete apie kunigų rengimą *Optatum Totius* nurodyta, kad atskiros tautos privalo turėti savo nuostatus, priimtus Vyskupų Konferencijos ir patvirtintus Apaštalo Sosto. Juose bendrieji dėsniai turi būti pritaikyti laiko ir vietos sąlygoms (1).

Kanonų teisės kodeksas, remdamasis Vatikano II Susirinkimo nuostatomis, dar aiškiau nurodo, kad kiekvienoje tautoje turi būti parengtas privalomas visoms to krašto kunigų seminarijoms (plg. kan. 242) kunigų ugdymo nuostatai, suderinti su aukščiausio Bažnyčios autoriteto tuo klausimu išleistomis nuostatomis.

Tokio dokumento gyvybiškai reikėjo aukštesniosioms kunigų seminarijoms Lietuvoje, nes besibaigiantis XX amžius Lietuvai yra didžiulių visuomeninių, politinių ir religinių pokyčių laikotarpis. Tie pokyčiai turi įtakos ir Bažnyčios gyvenimui, o tai skatina intensyvinti ir tobulinti būsimųjų kunigų ugdymą, glaudžiau jį derinti prie visuotinės Bažnyčios numatytų direktyvų ir nūdienos pastoracinių reikmių, kurias sąlygoja gyvenimo realijos.

Pašaukimai į kunigystę gimsta konkrečioje aplinkoje, veikiamoje socialinių ir kultūrinių veiksnių. Joje nemažai palankių, bet kartu ir netinkamų ar netgi priešingų tendencijų jiems plėtotis. Be rimtos pašaukimų sielovados sunku tikėtis, kad seminarijos turės pakankamai kandidatų ateityje.

Šis dokumentas – tai pakartotinis kvietimas visai Dievo tautai rūpintis pašaukimais. Jie yra visos Bažnyčios turtas, todėl tai rūpėti turi visai katalikiškajai visuomenei. Tarp kitų pašaukimų sielovada besirūpinančių institucijų, tokių kaip, pavyzdžiui, mokykla, kunigai, šeima, pabrėžiamas dvasinis vadovavimas, maldų už pašaukimus savaitė parapijose (plg. 37), pašaukimų dienos parapijose, galiausiai primenama, kad pati seminarija privalo tapti maldos židiniu už pašaukimus (plg. 38) [1–40].

Patirtis rodo, kad kunigiškasis pašaukimas neretai nubunda ankstyvojoje jaunystėje. Jį atpažinti ir brandinti tame amžiaus tarpsnyje padeda ir Bažnyčios numatytos žemesniosios seminarijos, kuriomis pasinaudodama Bažnyčia ieško pašaukimų. Jos nėra vien tik paprastos katalikiškosios mokyklos su joms būdingais pasaulietiniais uždaviniais. Tai specialios pašaukimų atpažinimo bei jų ugdymo institucijos. Jos pasitinka „*jaunuolius, dar tik ieškančius savo pašaukimo arba jau apsisprendusius juo sekti*” (2) [41–50].

Mūsų laikais pastebima kunigiškosios tapatybės krizė, todėl jaunuoliui, nusprendusiam peržengti seminarijos slenkstį, taip pat ir kunigui, svarbu įsisąmoninti, kas yra kunigystė ir kokie jos uždaviniai. Kunigystė glaudžiai siejasi su Švč. Trejybės gyvenimu ir Bažnyčios slėpiniu. Kiekvienas kunigas dalyvauja Kristaus kunigystėje ir yra tos kunigystės tęsinys (3).

Apaštališkosios kelionės Lietuvoje metu popiežius Jonas Paulius II Vilniaus arkikatedroje bazilikoje kreipdamasis į Dievui pašvęstojo gyvenimo narius akcentavo būtinybę suvokti teologinius kunigiškosios tarnystės pagrindus: „Kad pasaulis tikėtų, kunigai kaip niekad anksčiau turi būti ‘Švenčiausiosios Trejybės vyrai’” (4). Šventasis Tėvas taip pat pabrėžė tvirto ir aiškaus auklėjimo, pagrįsto nuolatinio Dievo ieškojimu, svarbą ir reikalingumą būsimiesiems kunigams, kad jų gyvenimo idealas būtų noras tapti „meile ir šventumu liepsnojančiais žiburiais” (5).

Nuolatinis ugdymas turi krypti tokia linkme, kad besirengiantis kunigystei seminaristas kaskart geriau suvoktų kunigišką tapatybę bei kunigiškojo pašaukimo bažnytinį pobūdį [51–64].

Būsimieji kunigai auklėjami ir kunigystei brandinami aukštesniojoje seminarijoje. Seminarija nėra vien tik gyvenimo ir studijų vieta, ji suvokiama kaip ypatinga bažnytinė ugdymo bendruomenė. Pačia savo prigimtimi seminarija Bažnyčioje savaip yra apie Jėzų susibūrusios apaštalų bendruomenės tęsa (6). Joje bendros atsakomybės ir vienybės dvasia, vyskupo vadovaujami, seminarijos vadovybė ir dėstytojai siekia sielovadinio ir apaštališkojo auklėtinių ugdymo. Patys besirengiantys kunigystei auklėtiniai turi suvokti seminarijos kaip auklėjimo bendruomenės svarbą brandinant jų pašaukimą ir rengiant juos šventoms pareigoms, kurios jų laukia ateityje.

Remiantis Kanonų teisės kodeksu, Katalikiškojo auklėjimo kongregacijos dokumentu *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* bei kitų naujausių Bažnyčios dokumentų nuorodomis, analizuojama aukštesniosios seminarijos struktūra ir uždaviniai, apibrėžiama rektorius, dvasios tėvo, kitų vyresniųjų teisės ir pareigos, taip pat kandidatų priėmimo į seminariją sąlygos bei tinkamumo kunigystei kriterijai. Rengimas kunigystei yra sudėtingas ir ilgas procesas, apimantis įvairius formavimo aspektus: žmogiškąjį, dvasinį, intelektualinį ir pastoracinį. Apie tuos aspektus kalbama įvairiose dokumento skiltyse [65–139].

Žmogaus ugdymas yra viso kunigystės ugdymo pamatas. Be deramo žmogiškojo ugdymo visas kunigų ugdymas netektų būtino pagrindo (*Propositio*, 21). Dokumente nurodomos gairės, kuriomis vadovaujantis turi plėtotis žmogiškasis ugdymas, taip pat nurodytos tos savybės, be kurių neįmanoma išugdyti žmogiškai subrendusios asmenybės, pajėgiančios prisiimti ir vykdyti sielovadinės atsakomybės našą. Žmogiškajame ugdyme ypatingas dėmesys kreipiamas į meilės sampratą ir jausmų brandumą [45], brandų laisvės suvokimą, ištikimybę atliekant kasdienes pareigas bei sąžinės ugdymą, kuris ypač svarbus visame žmogiškojo ugdymo procese [140–148].

Sudėtingas ir ilgas yra dvasinis būsimąjo kunigo brandimo kelias, tačiau tai ugdymo šerdis, gaivinanti kunigo veiklą.

Dvasinis gyvenimas – tai ryšys su Kristumi, nuolatinis Jo ieškojimas. Tas ieškojimas ir kartu vienijimasis su Viešpačiu pasireiškia įvairiais lygmenimis: Dievo žodžio skaitymu, malda, tyła, ypač kasdieniu Eucharistijos šventimu, Susitaikinimo sakramento teikiama palaima. Visas šias dvasingumą ugdančias formas būtina taikyti kiekvienoje seminarijoje.

Dvasinis gyvenimas turi tam tikrų bruožų: tai meilė ir tarnavimas žmonėms, neturto ir klusnumo dvasia, meilė ir maldingumas Švč. M. Marijai. Šiuos bruožus būtina ne tik atskleisti, bet ir įdiegti į seminaristo dvasinį gyvenimą.

Labai svarbus dvasinio gyvenimo aspektas – pasirengimas celibatiniam gyvenimui, turint mintyje įsigalėjusias pažiūras bei bendrąją socialinę ir kultūrinę nūdienos situaciją, kurioje gyvena kandidatai į kunigystę. Dvasinio gyvenimo kontekste rengtis celibatiniam gyvenimui yra viena iš pagrindinių būsimąjo kunigo pareigų. Tuo tikslu būtina aliumnui padėti įsisąmoninti, kad celibatas nėra neigiamas elementas jo gyvenime, bet yra didelė Dievo dovana, kurios dėka kunigas dovanuoja save Bažnyčiai [149–182].

Kunigas privalo visapusiškai ir giliai pažinti skelbiamas tikėjimo tiesas. To tikslo siekiama intelektualiu ugdymu. Seminarijose būtina ne tik perteikti Bažnyčios doktriną, bet padėti auklėtiniams pamilti pačią tiesą ir ją gyventi.

Verta įsidėmėti, kad tarp mokslo ir sielovados yra glaudus ryšys. Kunigiškoji tarnyba šiuolaikinėmis sąlygomis Lietuvoje, kaip ir visame išsivysčiusiame pasaulyje, atsižvelgiant į tokius reiškinius kaip religinį abejingumą, mokslo ir technikos laimėjimus, pliuralizmą, sektų plitimą, reikalauja tinkamo mokslinio būsimųjų kunigų parengimo.

Skirsnyje, kuriame kalbama apie intelektualinį ugdymą, išsamiai nagrinėjama jo metodai, planai ir studijų lygis [183–196].

Be sielovadinio ugdymo būsimąjį kunigo formacija nebūtų visapusiška. Todėl svarbu pateikti sielovadinio ugdymo gaires, kurias įgyvendinant alumnas pasirengtų įvairiapusei sielovadai ateities Bažnyčioje.

Sielovadinis ugdymas nėra tik supažindinimas su tam tikromis taisyklėmis. Tai laipsniškas įvedimas ir įsitraukimas į vietinės Bažnyčios pastoraciją (7). Būsimieji kunigai, atsižvelgdami į diecezijos vyskupo nurodymus ir seminarijos galimybes, privalo atlikti tam tikrą pastoracinę praktiką ir įgyti bent minimalią pastoracinę patirtį, kurią ateityje, įsitraukę į kunigijos gretas ir gavę kanoniškąją pasiuntinybę iš vyskupo, privalės nuolat plėtoti ir tobulinti [197–208].

Aukštesniosios seminarijos tikslai bei programa reikalauja tam tikro lygio, tačiau į ją stojantys jaunuoliai skiriasi tarpusavyje įpročiais, požiūriais, išsilavinimu. Patirtis rodo, kad kai kurie kandidatai į seminariją būna priimami po to, kai pašalina kai kuriuos žmogiškojo ar dvasinio gyvenimo trūkumus bei tinkamiau susipažįsta su kunigybe ir jos reikalavimais. Tuo tikslu sėkmingai pasitarnauja parengiamasis kursas. Jis ypač patartinas nepakankamai subrendusiems stojantiejiems į seminariją [209–213].

Kunigiškasis formavimas ir saviaukla tęsiasi visą kunigo gyvenimą. Jį vadiname nuolatinio ugdymu ir jis būtinas visais anksčiau minėtais aspektais atsižvelgiant į kunigo pareigas ir amžių.

Kadangi auklėtinių parengimas nemažai priklauso nuo auklėtojų parinkimo ir jų pasirengimo, Bažnyčia numato jų nuolatinio tobulinimosi kriterijus ir programas bei priemones, kurias ateityje reikės įgyvendinti.

Galiausiai dokumento pabaigoje randame pateiktą planą *Ratio studiorum*, kuris privalomas visoms Lietuvoje esančioms kunigų seminarijoms. Čia išsamiai nurodomos privalomos seminarijų auklėtiniams filosofinės ir teologinės disciplinos. Tuo studijų programa suvienodinama ir nurodoma, kaip ją seminarijų auklėtiniai turi įsisavinti.

Šiais Jubiliejaus metais Bažnyčia ne tik apmąsto savo praeitį, bet viltingai žvelgia į ateitį ir į tuos darbus, kuriuos jai reikės atlikti. Vienas iš jų - tai jaunuolių, besimokančių seminarijose, rengimas kunigybei, kad jie būtų ganytojai išugdyti pagal Gerojo Ganytojo Jėzaus Kristaus pavyzdį. Tam tikslui turi pasitarnauti ir šis dokumentas, kuriuo Lietuvos Vyskupų Konferencija nurodo vadovautis visoms Lietuvoje veikiančioms kunigų seminarijoms, turėdama viltį, kad, Dievui laiminant, kunigiškojo ugdymo planas įkvėps naujos gyvybės bei jėgos Bažnyčiai Lietuvoje [214–244].

I SKYRIUS KUNIGYSTĖS PAŠAUKIMAI LIETUVOJE

1. Tarp įvairių pašaukimų, kuriuos Dievo tautoje nuolat pažadina Šventoji Dvasia, ypatingą reikšmę turi kunigystės pašaukimas. Per šį pašaukimą Dievas išrenka krikščionių dalyvauti sakramentinėje Kristaus kunigystėje. Kunigai “yra skiriami Kristaus vardu maitinti Bažnyčią žodžiu ir Dievo malone” (8).

2. Kunigystė, kaip ir kiekvienas žmogaus pašaukimas, gimsta ir yra įgyvendinama konkrečiomis istorinėmis ir geografinėmis sąlygomis, apibrėžtoje visuomeninėje kultūrinėje situacijoje. “Dievas savo kunigus visada pašaukia iš tam tikros žmogiškos ir bažnytinės aplinkos, kuri juos neišvengiamai formuoja ir į kurią jie siunčiami tarnauti Kristaus Evangelijai” (9). Aplinkos kultūrinės bei bažnytinės situacijos pažinimas turi didelę reikšmę žadinant, plėtojant ir įgyvendinant pašaukimą.

I. Socialinės - politinės ir religinės kunigystės pašaukimų atsiradimo bei ugdymo sąlygos

3. Besibaigiantis XX amžius Lietuvai yra didžiulių visuomeninių ir politinių pokyčių metas. Mūsų šalis eina iš jėga primestos visam komunistinių šalių blokui totalitarinės sistemos demokratijos link. Į viešąjį gyvenimą grįžo žodžio, sambūrių ir veikimo laisvė. Visuomeniniame, politiniame ir religiniame gyvenime išryškėjo nauji reiškiniai ir procesai. Kai kurie iš jų turi pozityvų pobūdį – jie palankūs atsivėrimui Evangelijai ir kunigystės tarnybai. Kiti kelia nerimą ir grėsmę dvasinių vertybių sklaidai.

1. Pozityvūs reiškiniai

4. Neabejotinai teigiamas reiškinys yra sąmoningesnis žmogaus asmenybės orumo suvokimas. Ankstesniu komunistiniu laikotarpiu žmogaus asmenybė išnykdavo kolektyve. Ji būdavo nustumta į daiktų lygmenį, ja būdavo galima manipuliuoti ir netgi ją niekinti. Naujoje pokomunistinėje tikrovėje auga asmens orumo suvokimas.

5. Kitas pozityvus Lietuvos visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo bruožas, palankus atsivėrimui religinėms vertybėms, yra vis didėjantis kai kurių žmonių susidomėjimas etine bei religine problematika. Tai pastebima įvairiose amžiaus ir socialinėse grupėse. Taip pat kuriasi nauji bažnytiniai judėjimai, stiprėja esančios bažnytinės institucijos.

6. Čia nurodyti pozityvūs visuomeninio politinio ir religinio gyvenimo reiškiniai sudaro palankias sąlygas domėtis kunigystės pašaukimu, jo plėtojimu ir įgyvendinimu.

2. Negatyvūs reiškiniai

7. Dabartinį visuomeninį politinį ir religinį gyvenimą Lietuvoje ženklina taip pat ir negatyvūs reiškiniai, pavyzdžiui, nesąžiningumas, polinkis į savanaudiškumą, moralinis nuosmukis, narkomanija, alkoholizmas ir kt. Jie ir daugelis kitų negatyvių reiškinų yra iš dalies totalitarinės sistemos palikimas, o iš dalies iš Vakarų kylančių destruktivių tendencijų plitimo padarinys. Šie reiškiniai pažinimo plotmėje reiškiasi

racionalizmo bei agnosticizmo pavidalu, o veiklos plotmėje – individualizmu, subjektyvizmu, liberalizmu bei moraliniu reliatyvizmu. Su visu tuo siejasi neteisingas žmogaus laisvės suvokimas. Tai sukelia didžiulę grėsmę atskiriems asmenims, šiuolaikinei kultūrai, taip pat Bažnyčios misijai pasaulyje.

8. Lietuvoje dideliu mastu neįsitvirtino daugelį metų diegtas mokslinis ateizmas, propagavęs beveik beribį tikėjimą proto galia ir mokslo pažanga. Tačiau vis labiau plinta įvairiopa praktinis, egzistencinis ateizmas, dažniausiai įgyjantis religinio bei moralinio abejingumo pavidalą. Šio tipo ateizmas pasireiškia konsumizmo nuostata, perdėtu laikinųjų vertybių vaikymusi, dvasiniu atšalimu, įsitikinimu, jog žmogus gali apsieiti be Dievo. Tokio horizontaliojo racionalizmo išraiška yra ir tai, kad Bažnyčia traktuojama tik kaip tam tikra visuomeninė jėga, turinti tam tikrą statusą ir politines galimybes.

9. Dar viena Lietuvoje pastebima iškreipto religingumo apraiška yra niekuo nesąlygojama laisvė priimant moralines normas, o tai siejasi su tikėjimo subjektyvizmu. Daugelis žmonių, vadovaudamiesi pažangos lozungais, savo nuožiūra iš Apreiškimo išsirenka patinkančias tiesas, ypač tas, kurios atitinka jų patirtį ir nereikalauja keisti įpročių bei gyvenimo būdo, įsivyraujant reliatyvistinei etikai. Toks kraštutinis dogmų ir moralės atžvilgiu reliatyvizmas, paverčiantis moralines vertybes bei principus vien subjektyviu ir dažnai tik individualiu žmogaus dalyku, iki maksimumo išplečiantis individo laisvę, dažniausiai pastebimas tarp jaunimo ir ypač pasitaiko šeštojo, septintojo ir aštuntojo Dekalogo įsakymų srityje.

10. Tikėjimo racionalizmo ir subjektyvizmo, taip pat “moralinių nuostatų privatizacijos” ypatinga apraiška yra religinių sektų plitimo faktas. Tai gali būti būdingas signalas, kad kai kurie katalikai Bažnyčios sielovados veikloje, liturgijoje, katechezėje neranda kontempliacijos bei meditacijos elementų, stokoja krikščioniškos bendruomenės patirties, kad Bažnyčios sielovada ne visuomet padeda išryškinti ir ugdyti turtingas krikščioniškojo dvasingumo formas. Padidėjęs sektų aktyvumas tampa iššūkiu Bažnyčiai, ypač kunigams, ir reikalauja patikrinti ligšiolinius Evangelijos skelbimo bei liudijimo būdus (10).

11. Dar vienas destruktivus visuomeninio gyvenimo reiškinys, ypač politinių partijų sferoje, yra taikomas suktos dialektikos principas, užuot ėmusis dalykinės diskusijos, taip pat valdžios autoriteto diskreditavimas, dažnai vaikantis individualių bei grupinių egoistinių interesų. Tolstant nuo valstybės kaip globėjos modelio, dėl privatizacijos proceso, nedarbo ir skurdo kaip jo pasekmės visuomenėje neretai išauga apatija, nusivylimas, cinizmas. Kai kur įsitvirtina tendencija demonstruoti nuostatą “daugiau turėti”, o ne “labiau būti”.

12. Šeimos krizė neigiamai veikia vaikų ir jaunimo nuostatas, o tai turi nemenką įtaką tolesniam kunigystės kandidatų ugdymui.

13. Šie paminėti negatyvūs, destruktivūs reiškiniai neigiamai veikia žadinant ir plėtojant pašaukimus Dievo tarnybai ir yra iššūkis, skatinantis imtis naujos evangelizacijos.

II. Pašaukimų sielovada

14. Kiekvienas krikščioniškasis pašaukimas, o ypač kunigystei, kyla iš Dievo ir yra Dievo dovana. Ji duodama ne už Bažnyčios ribų, bet Bažnyčioje ir per Bažnyčią (11). Bažnyčioje ne tik glūdi visi pašaukimai, bet ji pati “pasirodo kaip pašaukimo slėpinys” (12); ji yra Dievo žmonių bendrija, kviečiama Švenčiausiosios Trejybės išsaugoti Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios slėpinį. Bažnyčia, kaip surinktoji Dievo tauta, kildina ir ugdo pašaukimus (13). Dėl tos priežasties, taip pat dėl įvairių čia išvardytų reiškinių bei aplinkybių, darančių įtaką kunigystės pašaukimams, Bažnyčios uždavinys – plėtoti jų sielovadą. Ši užduotis tenka visai Dievo tautos bendrijai, taip pat atskiroms bendruomenėms ir asmenims.

1. Pašaukimų sielovada kaip vienas iš pagrindinių visos Bažnyčios uždavinių

15. Pašaukimas ne tik kildinamas iš Bažnyčios ir jos tarpininkavimo, ne tik atpažįstamas Bažnyčioje, bet, savo esme būdamas tarnyste Dievui, taip pat įgyja tarnavimo “Bažnyčiai” formą, dalyvaudamas Bažnyčios kūrime, Dievo karalystės auginime pasaulyje (14). Todėl visa Bažnyčia rūpinasi pašaukimų žadinimu, jų atpažinimu ir puoselėjimu. “Ypač dabar pašaukimų sielovados naujai, veikliai ir ryžtingai turi imtis visi Bažnyčios nariai, gerai suprasdami, kad rūpinimasis kunigų pašaukimu nėra antraeilis ar šalutinis, izoliuotas ar atsietas elementas, kaip kad ir svarbi, tačiau tik viena visos Bažnyčios sielovados “dalis”. Kaip daug kartų yra patvirtinę Sinodo Tėvai, ji yra veikiau į bendrąją Bažnyčios sielovadą įtraukta veikla, rūpestis, kuris turi būti integruotas į vadinamąją “normalią sielovadą” ir su ja visiškai sutapatintas, tai natūralus ir esminis Bažnyčios sielovados, t. y. jos gyvenimo ir misijos, matmuo” (15).

2. Pašaukimų sielovados metodai ir priemonės

16. Bažnyčia kaip pranašiškoji, kunigiškoji ir karališkoji tauta privalo puoselėti kunigystės pašaukimų užuomazgas ir tarnauti joms bręstant. Šią užduotį ji geriausiai įvykdo malda ir sakramentiniu gyvenimu, Žodžio skelbimu ir auklėjimu tikėjimo dvasia, vadovavimu ir artimo meilės liudijimu (16).

17. Visos pašaukimų sielovados pagrindas yra malda. Ji yra Bažnyčios atsakas į Kristaus kvietimą: “Melskite pjūties šeimininką, kad atsiųstų darbininkų į savo pjūtį” (17). Bažnyčia, meldamasi dėl pašaukimų, nuolankiai išpažįsta tikėjimą, jog pašaukimai yra Dievo dovanos ir kad jie būtini jos gyvenimui ir misijai. Į maldą už pašaukimus turi įsitraukti ne tik atskiri asmenys, bet ištisos bažnytinės bendruomenės (18). Tokiai maldai gerą progą gali sudaryti pirmieji mėnesio ketvirtadieniai, Pasaulinė maldos už pašaukimus diena, Misijų savaitė, susikaupimo dienos bei rekolekcijos, kunigystės primicijos bei jubiliejai, taip pat kunigų laidotuvės. Į maldą už pašaukimus dera įtraukti tėvus, jaunimą, vaikus ir ligonius.

18. Kunigystės pašaukimų sielovadoje svarbų vaidmenį atlieka liturgija. “Ji iš tiesų yra Dievo dovanos gyvas patyrimas ir puiki mokykla, kaip atsakyti į Dievo kvietimą” (19). Per liturgiją žmogus mokosi atnašauti pats save kaip auką Dievui, aukodamas savo darbą ir kentėjimus pašaukimų intencija.

19. Po Vatikano II Susirinkimo atnaujinta liturgija reikalauja aktyvaus tikinčiųjų dalyvavimo joje. Pastoracinis rūpinimasis ministrantais, darbas su jais ir jų ugdymas pratęstų kadaise pasiteisinusią naujų pašaukimų žadinimo praktiką.

20. Labai svarbus ir nepamainomas pašaukimų sielovados elementas yra Dievo žodžio skelbimas, „Pašaukimo evangelijos“ skelbimas (20). Šiandien būtina „tiesiogiai skelbti mokymą apie pašaukimo Bažnyčioje slėpinį, tarnaujamą kunigystės vertę, jos reikalingumą Dievo tautai“ (21). Auklėtojai ir katechetai privalo „drąsiai prabilti apie kunigo gyvenimą kaip apie neįkainojamą vertybę, nuostabų ir privilegijuotą krikščioniško gyvenimo būdą“ (22). Taip pat labai svarbus yra konkretaus kunigo džiugus ir pasiaukojantis gyvenimo liudijimas, kuris ne kartą ragina susimąstyti ir gali nulemti galutinį jaunuolio apsisprendimą.

21. Pašaukimų sielovadoje taip pat svarbus yra dvasinis vadovavimas. Jo dėka jaunuoliai mokomi pasiaukojamos meilės, leidžiančios atsiduoti Dievo tarnybai per kunigystę. Dvasinis vadovavimas, kuris taip pat apima ir sąžinės ugdymą, yra esmingai svarbus rūpinantis pašaukimais. Dvasios vadovas padeda atpažinti pašaukimą ir šią dovaną priimti.

22. Bažnyčios auklėjamasis darbas, nors apima visą krikščionių bendriją, kartu yra kreipiamas ir į atskirą asmenį. Kiekvienam reikia padėti priimti dovaną, kuri jam patikėta kaip vieninteliam ir nepakartojamam asmeniui. Todėl kunigai privalo negailėti jėgų ir laiko „norėdami likti ištikimi savo tarnybai kaip Šv. Dvasios bendradarbiai, padėdą apšviesti ir vesti pašauktuosius“ (23).

23. Autentiška pašaukimų sielovada privalo auklėti jaunuolius tikėjimo dvasia, siekiant nuolatinio tikėjimo gilinimo ir gyvenimo tikėjimu, siekiant noriai imtis iš tikėjimo kylančių įsipareigojimų tarnavimo dovanai, besąlyginio atsidavimo ir pasiaukojimo kitiems. Nes „meilės tarnavimas yra giliausia kiekvieno pašaukimo prasmė, o jos būdinga forma – kunigystės pašaukimas“ (24).

II SKYRIUS PAŠAUKIMO UGDYMAS

24. Kunigystės pašaukimas yra Dievo dovana, duota ne tik konkrečiam pašauktam asmeniui, bet taip pat ir visai Bažnyčiai, todėl visa Bažnyčia privalo šią dovaną saugoti, vertinti ir mylėti. Visa Bažnyčia yra atsakinga už kunigystės pašaukimų gimimą ir brendimą. „Pašaukimų sielovados veikiantysis subjektas ir pagrindinis veikėjas yra bažnytinė bendruomenė kaip tokia pačiais įvairiausiais pavidalais: nuo visuotinės Bažnyčios iki vietinės Bažnyčios, nuo vietinės Bažnyčios iki parapijos ir visų Dievo tautos narių“ (25).

25. Ypatinga atsakomybė dėl pašaukimų sielovados ir pašaukimų ugdymo tenka šioms asmenų grupėms:

a) Vyskupas kaip savo kunigų tėvas ir draugas

26. Kiekvienas vyskupas asmeniškai turi skirti ypatingą dėmesį pašaukimams. Jis privalo rūpintis, kad pašaukimų sielovada sudarytų integralią bendrosios sielovados dalį; jis taip pat privalo remti ir koordinuoti visokeriopas pašaukimų iniciatyvas (26). Rekomenduojama, kad kiekvienas vyskupas savo vyskupijoje įkurtų pašaukimų centrą ir rūpintųsi jo aktyvia veikla. Šis centras turi būti ne tik informacijos apie

kunigystės pašaukimus centru, bet pirmiausia padėti jaunuoliams siekti gilesnio dvasinio gyvenimo ir tuo būdu atpažinti pašaukimą.

27. Kunigystės pašaukimų reikalų ir pašaukimų ugdymo būdais privalo taip pat rūpintis vyskupo vadovaujami vyskupijų Sinodai, kunigų tarybos, pastoracinės tarybos. Tokia nuostata išreiškia bendrą atsakomybę už vietinės Bažnyčios gyvenimą.

b) Krikščioniškosios šeimos

28. Šeima – “namų Bažnyčia” – turi ypatingą reikšmę formuojantis būsimajam kunigui. Nuo šeimos būklės priklauso pašaukimo pažadinimas, atpažinimas ir įgyvendinimas. Šiandieninė šeimos situacija dažnai “pražūtingai veikia jaunimo auklėjimą, taip pat jaunų žmonių gebėjimą atsilipti į bet kurį pašaukimą tarnauti Dievui” (27). Nepaisant tokios nepalankios atmosferos pašaukimų žadinimui, šeima nuolat tebėra naujų pašaukimų šaltinis ir išlaiko savo nepamainomą įtaką juos ugdant (28). Pašaukimas iškelia šeimai, nepriklausomai nuo jos būklės, visiškai naujas užduotis. Visų pirma pašaukimas tėvams ir artimiesiems meta iššūkį peržiūrėti savo ligšiolinį santykį su Dievu ir Bažnyčia. Pašaukimas šeimoje yra savotiškas kvietimas gerbti kandidato priimtą apsisprendimą eiti kunigystės siekimo keliu, taip pat kvietimas, kad šeima savo ruožtu padėtų malda, dorybių pavyzdžiu, remtų dvasiškai ar medžiagiškai (29). Pašaukimas atskleidžia šeimai suvokimą, jog būtina imtis bendros atsakomybės ir bendradarbiavimo plėtojant pašaukimą, diskretiškai ir pasiaukojamai jį palydint tiek ugdymo seminarijoje laikotarpiu, tiek ir po šventimų.

29. Kandidatas į kunigystę, išlaikydamas meilės ryšius su tėvais ir šeima, turi suvokti ypatingą naujai susiformavusį jo santykį su Bažnyčia ir priklausomybę jai. Ši nuostata yra paties Kristaus reikalavimas.

c) Kunigai

30. Visi kunigai privalo dalytis su vyskupu rūpesčiu bei atsakomybe dėl kunigystės pašaukimų žadinimo ir plėtojimo. Ši pareiga neatsiejama nuo kunigiškojo pašaukimo (30). Čia reikia atsiminti, jog “svarbiausia ir veiksmingiausia pašaukimų žadinimo priemonė yra kunigų gyvenimo liudijimas, besąlygiškas atsidavimas Dievo kaimenei, meilės sklidinasis tarnavimas Viešpačiui ir jo Bažnyčiai, paženklintas Velykų džiaugsmu ir viltimi priimto ir nešamo kryžiaus, pagaliau broliška santarvė ir uolus rūpinimasis pasaulio evangelizacija” (31).

31. Išimtinis vaidmuo žadinant ir ugdant kunigystės pašaukimus tenka parapijų kunigams. Šie ganytojai privalo įsisąmoninti savo bendrą atsakomybę tiek žadinant pašaukimus, tiek rengiant pašauktuosius kunigystei. Kandidatai ne tik kyla iš konkrečių parapijų aplinkos, bet studijuodami seminarijoje daug laiko – atostogų, švenčių, pertraukų tarp semestrų metu – praleidžia toje aplinkoje. Todėl būtina, kad parapijos kunigai glaudžiai bendradarbiautų su seminarija, taip pat dvasininkai būtų jautrūs, atsižvelgiant į tai, jog jų gyvenimo liudijimas yra “svarbiausia ir veiksmingiausia pašaukimų žadinimo priemonė” ir “esminis ugdymo veiksnys” (32).

d) Mokykla

32. Šeimos auklėjamąjį darbą turi harmoningai papildyti mokykla. Atitinkama mokymo ir auklėjimo programa, branginančia ir krikščioniška, ir žmogiška, ir vertybės, mokykla turi padėti jaunuoliams tinkamai pasirinkti gyvenimo kelią, neišskiriant pašaukimo į kunigystę (33).

e) Krikščionys pasauliečiai – parapija, judėjimai, jaunimo organizacijos

33. Į pašaukimų sielovados darbą turi būti įtraukti visi krikščionys pasauliečiai.

34. Parapijos bendruomenė ypatingu būdu yra atsakinga už pašaukimus į kunigystę ir Dievui pašvęstąjį gyvenimą. Parapijoje atsirandantys pašaukimai liudija jos bažnytinį gyvybingumą ir vienybę su vietine Bažnyčia. Todėl tiek dvasininkai, tiek ir pasauliečiai privalo rūpintis pašaukimais; ši rūpestį išreiškia malda, pašaukimo sužaditimui palankios aplinkos kūrimas, klausimų, susijusių su pašaukimais, palankus pateikimas homilijose, katechezėse, šeimyniniuose pokalbiuose ir darbo aplinkoje (34).

35. Tarp visų parapijos narių ypač aktyvią pašaukimų sielovados veiklą turi plėtoti katechetai, mokytojai, auklėtojai, jaunimo animatoriai: “juo geriau jie supras savo pašaukimo ir misijos Bažnyčioje prasmę, juo geriau pajėgs branginti kunigo pašaukimo ir misijos nepamainomą vertę ir pobūdį” (35). Pasauliečiai parapijiečiai raginami kurti pašaukimų grupes vyskupijoje ir parapijoje, taip pat dalyvauti įvairiuose katalikų sąjūdžiuose bei draugijose, kur susidaro pašaukimų formavimosi ir brendimo židiniai.

36. Ypač svarbų vaidmenį žadinant ir ugdant kunigystės pašaukimus atlieka judėjimai ir jaunimo organizacijos, “kaip Bažnyčiai Dvasios teikiamo gyvybingumo ženklas ir patvirtinimas” (36). Šios bendrijos “gali ir privalo padėti ugdyti kandidatus į kunigus, ypač turinčius tose bendruomenėse išgyventą krikščioniškąją dvasinę ir apaštališkąją patirtį. Jaunuoliai <...> neturėtų manyti [jog įstoję į seminariją] privalą nutraukti ryšius su savo praeitimi ir aplinka, padėjusia subręsti jų pašaukimui. Taip pat jie turėtų nenusigręžti nuo dvasingumo, išmokto ir išgyvento tose bendruomenėse, ir išlaikyti visa, kas gera, konstruktyvu ir turtina” (37).

37. Reikia labiau atkreipti paties jaunimo dėmesį į pašaukimo klausimą, raginant jį melstis šia intencija, kviečiant dalyvauti susitikimuose su seminarijos aliumnais per Maldos savaitę už pašaukimus Dievo tarnybai Bažnyčioje. Šioje srityje vaisingai pasitarnauti gali katalikiškoji spauda ir visuomeninio komunikavimo priemonės. Maldingos kelionės taip pat gali suteikti galimybę padidinti jų dalyvių, ypač jaunimo, dėmesingumą pašaukimų klausimu ir žadinti atsakomybės dėl jų suvokimą.

f) Kunigų seminarijų uždaviniai

38. Žadinant ir puoselėjant kunigystės pašaukimus ypatinga užduotis tenka seminarijų vyresniesiems ir aliumnams. Pirmiausia seminarijos turi būti ypatingais maldos židiniais ir rūpintis naujais ir gausiais kunigystės pašaukimais bei jų išlaikymu.

39. Seminarijos vyresnieji turi sutelkti aliumnų dėmesį į būtinybę apaštalausti jaunimui, darant poveikį elgsena, žodžiu ir malda. Jie taip pat privalo reguliariai informuoti sielovadoje besidarbuojančius kunigus apie seminarijos gyvenimą ir

ugdomąjį darbą; jie turi noriai skelbti Dievo žodį jaunimui ir šeimoms pašaukimo temomis.

40. Kunigų seminarijų aliumnai, pasitarę su savo vyresniaisiais ir bendradarbiaudami su jais, turi aktyviai įsitraukti į kunigystės pašaukimų žadinimo ir plėtojimo darbą. Pirmiausia savo nuostata jie turi liudyti autentiško tarnavimo Dievui ir žmonėms grožį bei džiaugsmą. Ypač rekomenduojama rengti parapijose pašaukimų dienas bendrai su tikinčiaisiais, drauge su jais išgyvenant liturgiją pašaukimų dvasia ir dalyvaujant diskusijose bei pokalbiuose pašaukimų tema. Patartina taip pat tęsti vadinamųjų “atvirų durų” praktiką, kad jaunuoliai galėtų tiesiogiai susidurti su seminarijos gyvenimu. Didelę reikšmę žadinant ir išlaikant kunigystės pašaukimus turi uždaros rekolekcijos vaikinams, ypač vyresnių klasių. Panašus yra ir susikaupimo dienų bei rekolekcijų, organizuojamų tėvams bei artimiesiems, vaidmuo. Aliumnai, rūpindamiesi išsaugoti pašaukimą, privalo puoselėti savo atsakomybės jausmą dėl seminarijos kolegų pašaukimo ir palaikyti ryšius su atostogaujančiais bei sielovados praktiką atliekančiais aliumnais. Vykdydama šią veiklą Kunigų seminarija turi bendradarbiauti su vyskupijos Pašaukimų centru ir teikti jam pagalbą.

g) Žemesniosios seminarijos

41. Žemesniųjų seminarijų pagalba Bažnyčia renka pašaukimų grūdelius, pasėtus vaikinų širdyse, nuo pat pradžių stengiasi juos atpažinti ir rūpestingai puoselėja (38).

42. Į žemesniąsias seminarijas gali būti priimami jaunuoliai, baigę pagrindinę mokyklą ir turintys kunigystės pašaukimo požymių. Žemesniosios seminarijos skiriasi nuo katalikiškųjų mokyklų. Pastarosiose berniukai ir mergaitės rengiasi “pasaulietiškais” uždaviniais. O žemesniosiose seminarijose vaikinai prieš akis turi kunigystės šventimų perspektyvą.

43. Žemesniosios seminarijos turi būti tvarkomos vidurinės mokyklos pavyzdžiu. Auklėtiniai turi dėvėti pasaulietiškais drabužiais ir turėti visišką laisvę imdamiesi galutinio sprendimo stoti į aukštesniąją seminariją.

44. Žemesniosios seminarijos turi taikyti vidurinės mokyklos humanitarinių ir tikslųjų mokslų programas, suteikdamos auklėtiniais galimybę įgyti brandos atestatą, įgalinantį siekti tolesnių studijų (39). Visa mokymosi programa privalo būti persmelkta katalikiška mokymo dvasia.

45. Pagrindinis žemesniosios seminarijos uždavinys yra formuoti aliumnų asmenybę ir sąmoningumą, kad jie galėtų lengviau atpažinti savo pašaukimą ir atsilipti į jį pagal Dievo valią. Aliumnai turi būti ugdomi paklusnumo dvasia maldoje, atsidavime mokslui, skaistume, drausmėje, Dievo vaikų laisvėje ir Bažnyčios meilėje.

46. Žemesniosios seminarijos privalo ugdymo srityje atsižvelgti į sveikos psichologijos ir pedagogikos principus.

47. Į auklėtojų kolektyvą galima pakviesti ne tik kunigus, bet ir vienuoles, taip pat pasauliečius, turinčius atitinkamą mokslinę, pedagoginę ir moralinę kvalifikaciją.

48. Aliumnams reikia suteikti galimybę dažnai palaikyti ryšius su šeima. Jie turi būti atviri šiuolaikinėms kultūros vertybėms ir įgyti bendro gyvenimo su kitais žmonėmis įgūdžius.

49. Reikia įdėmiai tirti auklėtinių ir jų šeimų aplinką, fizines, protines ir moralines savybes, kad atitinkamu laiku galima būtų pasitelkti tikrus duomenis nusprendžiant apie auklėtinių tinkamumą kunigystei (40).

50. „Žemesnioji seminarija vyskupijoje gali būti atspirties taškas pašaukimų sielovadai” (41).

III SKYRIUS KUNIGIŠKOJI TAPATYBĖ

51. Seminarinis formavimas tiek iš ugdytojų, tiek iš aliumnų reikalauja aiškiai ir tiksliai suvokti Kristaus kunigystės esmę, kunigo gyvenimo būdą ir jam tenkančius uždavinius. Taip pat reikia, kad ugdytojai ir aliumnai gerai pažintų teisingus ir tikrus kunigiškojo pašaukimo ženklus. Toks ištyrimas būtinas formuojant kandidatus kunigystei. Šventasis Tėvas Jonas Paulius II pabrėžia: “Tarnaujamosios kunigystės esmės ir misijos pažinimas yra būtina prielaida, o sykiu tikriausias kelias bei lemiamą paskata <...> kunigo pašaukimui pažadinti ir pažinti bei kandidatams kunigo tarnybai ugdyti”. Ten pat jis priduria, kad kunigo tapatybės pažinimas “yra pamatas ugdymo, kuris, turint galvoje kunigystę, vyksta per visą kunigo gyvenimą” (42).

I. Kunigystės esmė ir pasiuntinybė

52. Vatikano II Susirinkimas ir posusirinkiminiai dokumentai moko, jog kunigystės esmė bei misija visapusiškai suvokiamos tik siejant jas su Švenčiausiąja Trejybe ir Bažnyčia.

1. *Kunigystės esmė*

53. Šventimais suteikiama kunigystė gali būti suvokiama tik susieta su Švenčiausiąja Trejybe. “Kunigas savo sakramentinių šventimų dėka yra siunčiamas Tėvo per Jėzų Kristų Dievo tautos Galva ir Ganytoju. Kunigas panašus į Jį ypatingu būdu, idant Šventosios Dvasios teikiama galia gyventų ir darbuotųsi tarnaudamas Bažnyčiai ir pasaulio išganymui” (43).

54. Jėzus Kristus yra vienintelis ir Aukščiausiasis Kunigas. Jo kunigystė yra tiek iš krikšto kylančios vadinamosios bendrosios, arba visuotinės, kunigystės, tiek ir iš šventimų sakramento kylančios vadinamosios tarnaujamosios, arba hierarchinės, kunigystės šaltinis ir nepamainomas pavyzdys. Be sąsajos su Kristumi neįmanoma suprasti kunigystės. Kristus parodė tobulą ir galutinį Naujosios Sendoros kunigystės veidą. Būdamas tikras žmogus ir tikras Dievas, Kristus yra tobulas tarpininkas tarp Dievo ir žmonių. Jis yra taip pat žadėtasis Gerasis Ganytojas, pažįstantis savo avis, atiduodantis už jas savo gyvybę ir trokštantis visas suburti apie save (plg. Jn 10, 11). Jis yra Ganytojas, kuris pats tarnauja ir rodo kaip dera tarnauti.

55. Viešpats Kristus savo kunigiškąjį kilnumą ir savo misiją perdavė mokiniams, padarydamas iš jų naują kunigų tautą. Ši tauta gavo iš Kristaus tikrą ir ontologinį dalyvavimą jo amžinojoje kunigystėje ir sudaro visuotinę kunigystę. Aukščiausiasis kunigas atskirai pakvietė ir paskyrė Dvylika, suteikdamas jiems ypatingą valdžią, dėl kurios jie turėjo tęsti Jo išganomąją misiją visos kunigiškosios tautos labui. Apaštalai paskyrė bendradarbius: vyskopus, presbiterius ir diakonus. Per rankų uždėjimą ir maldą apaštalai perdavė jiems Šventosios Dvasios dovaną, suteikusių jiems galią vykdyti šią tarnystę.

56. Tarnaujamoji kunigystė yra sakramentinis ir ontologinis dalyvavimas vienintelėje Kristaus kunigystėje. Kunigas “ypatingu ir veiksmingu būdu dalyvauja Kristaus “konsekracijoje – patepime” bei “misijoje” (plg. *Lk* 4, 18 – 19)” (44). Presbiterių kunigystė kyla iš Kristaus, ji yra paties Kristaus, Vienintelio ir Aukščiausiojo Kunigo kunigystės tęsinys. “Šventoji Dvasia sakramentiniu kunigystės patepimu juos naujai ir ypatingai supanašina su Kristumi, Galva ir Ganytoju” (45).

57. Per kunigystės šventimus kunigas ne tik konsekruojamas ir gauna šventąją valdžią, bet jam “neatmainomai įspaudžiamas Jėzaus ir Bažnyčios tarno ženklas. Jis įtraukiamas į nuolatinę ir neatšaukiamą gyvenimo formą ir įpareigojamas vykdyti sielovados tarnybą, kuri, šaknydamasi kunigo egzistencijoje ir reikalaujama visiško atsidavimo, taip pat yra nuolatinė” (46). Kunigystę galima suprasti ir apibrėžti per jos sąsają su Bažnyčia, kuri Kristuje yra vienijimosi su Dievu ir visos žmonių giminės vienybės ženklas. “Reprezentuodamas Kristų kaip Bažnyčios Galvą, Ganytoją ir Sužadėtinį, kunigas yra ne tik *Bažnyčioje*, bet ir Bažnyčiai. Kunigystė bei Dievo žodis ir jiems tarnaujantys sakramentiniai ženklai yra Bažnyčios sudedamieji elementai. Kunigas yra visiškai atsidavęs Bažnyčiai ir tarnauja visos Dievo tautos visuotinei kunigystei; jis išventintas ne tik vietinės, bet ir visuotinės Bažnyčios kunigu (47) vienybėje su vyskupu, *cum Petro et sub Petro*. Vyskupo kunigystės dėka aukštesniųjų šventimų kunigystė įtraukiama į Bažnyčios apaštališkąją struktūrą. Todėl kunigas, panašiai kaip apaštalai, veikia Kristaus vardu (48). Tuo grindžiama kiekvieno kunigo misijinė pasiuntinystė” (49).

58. Posisirinkiminiu laikotarpiu ypač pabrėžiamas bendruomeniškumas Bažnyčioje. Tai svarbiausias kriterijus apibrėžiant kunigystės kilnumą ir pašauktojo misiją.

2. *Kunigo pasiuntinybė*

59. Kunigiškosios misijos esmė yra “tęsti Kristaus, Vienintelio ir Aukščiausiojo Ganytojo, buvimą” (50). Tai visų pirma pašventinimo pasiuntinybė. Tą patį pobūdį kunigo misija turi Dievo tautos bendrijos atžvilgiu. “Kunigai Bažnyčioje ir Bažnyčiai yra sakramentinis Jėzaus Kristaus, Galvos ir Ganytojo, sudabartinimas; jie autoritetingai skelbia jo žodį, kartoja jo atleidimo ir išganymo dovanojimo ženklus pirmiausia krikštu, atgaila ir Eucharistija, kaip ir jis, netgi visiškai savęs išsižadėdami, rūpinasi kaimene, kurią surenka ir per Kristų Šventojoje Dvasioje veda pas Tėvą. Žodžiu, kunigų gyvenimo ir veiklos tikslas yra Evangelijos skelbimas pasauliui ir Bažnyčios statyba Kristaus, Galvos ir Ganytojo, vardu ir asmeniu (*in persona Christi*)” (51).

60. Kunigo uždaviniai Bažnyčioje suvokiami kaip tarnavimas Kristui, esančiam Bažnyčioje kaip *Slėpinys, Komunija ir Misija*. Dalyvaudamas Kristaus patepime ir

pasiuntinybėje kunigas gali tęsti Bažnyčioje jo malda, jo žodį, jo auką, jo išganomąją veiklą. Kunigas yra Bažnyčios – Slėpinio tarnas tiek, kiek jis įsisąmonina antgamtinę Bažnyčios kilmę, o Dieve Tėve mato galutinį savo gyvenimo tikslą. Kunigas yra Bažnyčios – Komunijos tarnas tiek, kiek jis vienybėje su vyskupu ir visa kunigija tarnauja bažnytinei bendruomenei, kurioje koegzistuoja įvairūs pašaukimai, charizmos ir tarnystės. Kunigas yra Bažnyčios – Misijos tarnas tiek, kiek jo dėka bendrija skelbia ir liudija Evangeliją (52).

II. Kunigystės pašaukimo prigimtis ir atpažinimo ženklai

61. Kiekvienas krikščioniškasis pašaukimas, taip pat ir kunigystė, yra Dievo dovana, duodama Bažnyčioje ir tarpininkaujant Bažnyčiai. Kaip kunigystę galima suprasti tik susietą su Švenčiausiąja Trejybe, taip ir pašaukimo į kunigystę slėpinys turi glaudų ryšį su Švenčiausiąja Trejybe ir Bažnyčia.

62. Bažnyčia “pasirodo kaip pašaukimo slėpinys, kaip švytintis ir gyvas Švenčiausiosios Trejybės slėpinio atspindys. Bažnyčioje, kuri yra “Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios vienybės sujungta tauta”, iš tiesų glūdi slėpinys Tėvo, kuris, niekieno nepašauktas ir nesiūstas (plg. *Rom* 11, 33 – 35), visus šaukia pašventinti jo vardą ir vykdyti jo valią; ji saugo savyje slėpinį Sūnaus, kurį Tėvas pašaukė ir pasiuntė visiems skelbti Dievo karalystę ir kuris visus šaukia sekti paskui jį. Ji saugo slėpinį Šventosios Dvasios, misijai konsekruojančios tuos, kuriuos per savo sūnų Jėzų Kristų pašaukia Tėvas” (53).

63. Kiekvieno presbiterio pašaukimas esti ir išlieka Bažnyčioje ir Bažnyčiai. Pašaukimo istorija yra būdingo dialogo tarp Dievo ir žmogaus – tarp kviečiančio Dievo meilės ir su meile jam atsakančio žmogaus laisvės – istorija. Pašaukimo į kunigystę šaltinis kyla iš pašaukiančiojo Dievo, kuris duoda pašaukimą laisvai ir dovanai. Per savo Sūnų jis pašaukia tuos, kuriuos nori (54), kad jie tarnautų bendrijai. Žmogaus uždavinys yra atpažinti ir priimti Dievo pašaukimą. Pozityvus, laisvas atsakas į pašaukimo malonę yra asmeniškasis prisiglaudimas prie Dievo, atsidavimas jam su meile. Tobuliausias atsako į Tėvo pašaukimą pavyzdys yra pats Jėzus Kristus ir jo Nekalčiausioji Motina.

64. Seminarinio ugdymo laikas – tai Dievo pašaukimo atpažinimo ir atsiliepimo į jį metas. Dieviškoji Apvaizda “į hierarchinės Kristaus kunigystės eiles šaukiamiems žmonėms suteikia atitinkamų savybių ir malonės” (55). Šios savybės – tai dvasinis, moralinis ir intelektualinis tinkamumas. Dvasinį tinkamumą atskleidžia brandi meilė Dievui ir artimui, broliškumas ir altruizmas, skaistumas, *sensus fidei* ir *sensus Ecclesiae*, apaštališkasis ir misijinis uolumas. Moralinį tinkamumą parodo asmens nuoširdumas, jausmų branda, bendravimo kultūra, ištikimybė pažadams, nuolatinis rūpinimasis teisingumu, teisinga laisvės samprata, atsakomybė, darbštumas, noras bendradarbiauti su kitais. Intelektinį tinkamumą žymi mokėjimas teisingai ir sveikai vertinti, pakankami gabumai baigti bažnytines studijas. Taip pat svarbi fizinė ir psichinė sveikata, nusiteikimas imtis kunigo uždavinių dėl religinių motyvų, pasirinkimo laisvė (56). Šių požymių turėjimas, drauge su vidiniu įsitikinimu dėl Dievo pašaukimo, yra pašaukimo į kunigystę ženklas. Vyskupui priklauso ištirti šiuos kandidato pašaukimo tinkamumo požymius ir patį pašaukimą (57).

IV SKYRIUS AUKŠTESNIOSIOS DVASINĖS SEMINARIJOS

65. Ugdant pašaukimą į kunigystę pagrindinis vaidmuo tenka seminarijai. Ji yra broliškos kunigų bendruomenės su vyskupu, ir kunigų tarpusavyje, pradžia. Šios bendruomenės būtinybę rengiant kunigus sutartinai pabrėžia Bažnyčios dokumentai, o šios bendruomenės vaidmens ir uždavinių, vykdomų pašauktiesiems į kunigystę, išskirtinis pobūdis arba išskirtinumas išplaukia iš jos esmės ir tikslų. Seminarija privalo būti “pirmąsios Bažnyčios gyvenimo patirtis”; “apie Jėzų susibūrusios apaštalų bendruomenės tęsa”; “keliaujanti auklėjimo bendruomenė, įgalinanti “išgyventi tą ugdymo patirtį, kurią Viešpats skyrė Dvylikai”; bendruomenė, “kurios nariai, vienijami draugystės ir meilės, sudaro tikrą džiaugsmingą šeimą”; “bažnytinė bendruomenė, iš naujo išgyvenanti aplink Jėzų susitelkusių Dvylikos patirtį” (58).

66. Pateikti seminarijos apibūdinimai atkreipia dėmesį į seminarijos bendruomenės kaip vienos iš svarbiausių ir nepamainomų kunigystės ugdymo aplinkų visapusiškesnę suvokimą.

I. Dvylikos patirtis

67. Seminarija steigama, “idant tiems, kurie yra Viešpaties pašaukti tarnauti kaip apaštalai, būtų suteikta galimybė išgyventi tą ugdymo patirtį, kurią Viešpats skyrė Dvylikai” (59). Seminarijai tenka uždavinys formuoti tokį kandidatų kunigystei santykį su Kristumi, koks buvo tarp jo ir apaštalų. Toks santykis per amžius lieka aukščiausiu pavyzdžiu visai Bažnyčiai. Pašauktieji į kunigo tarnystę turi nueiti kelią, kurį nuėjo apaštalai greta Kristaus, tapdami, panašiai kaip jie, “keliaujanti auklėjimo bendruomenė” (60). Išskirtinė vieta ir vaidmuo tenka vyskupui: “ugdymo kunigystei sistemoje Kristui pirmiausia atstovauja vyskupas. <...> Kalbant apie “būvimą kartu”, būvimą su vyskupu, reikia pasakyti, kad vyskupo atsakomybė už kandidatų į kunigus ugdymą įpareigoja jį dažnai lankyti seminaristus ir tam tikra prasme su jais “būti” (61). Vyskupo vaidmuo ir uždavinys seminarijos atžvilgiu pasireiškia rūpestingu ugdytojų ir dėstytojų parinkimu, nes per juos jis pats tam tikra prasme būna seminarijoje. Vyskupas juos įkvepia kuo geriau atlikti pavestus uždavinius ir kelti savo kvalifikaciją (62).

68. “Dvylikos patirtis” perteikta Evangelijos pasakojime. Šios patirties esminiai elementai yra Kristaus pašaukimas sekti jį, pozityvus pašauktojo atsakas į šį kvietimą, apsisprendimas “atsižadėti gimtosios aplinkos, kasdienio darbo, net stipriausių jausminių ryšių” (63), ilgalaikis buvimas su Jėzumi, Jėzaus patikėtos misijos ėmimasis ir ištikimas jos atlikimas, istorinio Jėzaus ir Bažnyčioje gyvenančio prisikėlusio Kristaus tapatybės liudijimas.

69. Ši “Dvylikos patirtis” remiasi savotišku apčiuopiamu patikrinimu ir išgyvenimu – čia ir dabar – visų Jėzaus ištartų žodžių teisingumo, Dievo žodžio “patikrinimo” įprastiniame krikščionio ir klieriko gyvenime. “Dvylikos patirtį” galima pakartoti, nes Dvasia, stiprinanti ir atgaivinti pašaukimą, yra visuomet ta pati. Dvasios dėka pašauktieji sugeba “sąmoningai ir laisvai susisiekti visa savo esybe su Jėzumi Kristumi, kuris kviečia susijungti su Juo ir dalyvauti Jo išganomojoje misijoje” (64).

70. “Dvylikos patirtį” sudaro taip pat džiaugsmas, kylantis iš Kristaus artumo ir draugystės, apimantis visą apaštalų būrį (65). Todėl seminarija turi tapti “bendruomene, kurios nariai, vienijami draugystės ir meilės, sudaro tikrą džiaugsmingą šeimą” (66). Džiaugsmas ir gebėjimas kurti tikrai draugiškus santykius tarp seminaristų, taip pat su ugdytojais bei dėstytojais, į kuriuos nedera žvelgti kaip į esančius šalia seminarijos bendruomenės arba aukščiau nei ji, yra vienas reikšmingiausių autentiško kunigystės pašaukimo ženklų (67).

II. Bendruomenė, susibūrusi apie Kristų

71. Aliumnų įvedimas į Kristaus buvimo Bažnyčioje slėpinį ir jų mokymas, kaip atskleisti tą Kristaus esamybę, neabejotinai sudaro seminarinio ugdymo esmę. Vatikano II Susirinkimo dekrete apie kunigų rengimą *Optatam totius* aiškiai teigiama: “teišmoksta ieškoti Kristaus, nuoširdžiai apmąstydami Dievo žodį, aktyviai dalyvaudami šventuosiuose Bažnyčios slėpiniuose <...>, taip pat per vyskupo asmenį <...> bei per žmones, pas kuriuos jie siunčiami, ypač per vargšus, ligonius ir netikinčius” (68).

72. Aliumnai privalo prisiminti poreikį sutikti Jėzų individualioje maldoje, meditacijoje, savo vidaus tyloje. Šią patirtį turi išgyventi kiekvienas pakrikštytasis, o pirmiausia kandidatas į kunigus. Tuomet bus lengviau įžvelgti Kristų kituose, nes “išorinio” Išganytojo buvimo suvokimą sąlygoja asmeninis artumas su juo.

73. Nepamainoma seminarinio ugdymo supratimo sąlyga yra tikėjimas Kristaus buvimu seminarijoje ir tarpusavio bendrystėje. Pats Kristus pirmiausia pašaukia, po to kiekvieną pašauktąjį ugdo. Todėl reikia, kad visi seminarijos bendruomenės nariai sutelktų pastangas gyventi tarpusavio meilėje, kuri leidžia Kristui būti su saviškiais. Jie turi atsiminti aiškius paties Jėzaus žodžius: “Kur du ar trys susirinkę mano vardu, ten ir aš esu tarp jų” (69).

74. Vienybė Kristuje yra kiekvienos seminarijos ugdymo tinkamumo raktas tiek aliumnams, tiek ir ugdytojams bei dėstytojams. Ši vienybė, kuri kyla iš pačios Bažnyčios vienybės, gaivina visą seminarijos gyvenimą: studijas, saviugdą, bendruomeniškumo ir solidarumo pratybas. Bažnyčios vienybe remiasi jaunuolių ugdymo pamatai: tai vienybė su Švenčiausiąja Trejybe, su Bažnyčia, su vyskupu ir kunigija, taip pat su tikinčiaisiais pasauliečiais. Į šią vienybę, kurią Šventasis Tėvas Jonas Paulius II vadina “bendradarbiavimu jaučiant abipusę komuniją” (70), ypač kviečiami ugdytojai ir dėstytojai, suteikiantys seminarijos gyvenimui kryptį. Nuo jų vienybės priklauso ugdomosios programos įgyvendinimas, aliumnų įvedimas į bažnytinę bendruomenę ir galiausiai pačių ugdytojų bei dėstytojų krikščioniškojo gyvenimo liudijimas (71). Seminarija kaip aliumnų, ugdytojų bei dėstytojų bendruomenė, susibūrusi apie savo Mokytoją, tampa “apie Jėzų susibūrusios apaštalų bendruomenės tąsa” (72).

III. Gyvenimo bendruomenė

75. Seminarija yra bažnytinė bendruomenė, kurioje besirengiantys kunigo tarnystei aliumnai susiduria su “pirmine Bažnyčios gyvenimo patirtimi” (73). Tai reiškia, jog seminarijos gyvenimas tam tikra prasme turi būti tarsi Bažnyčios gyvenimo santrauka: Lietuvos Bažnyčios, vyskupijų, parapijų, iš kurių kilę seminaristai, gyvenimas. Šis

reikalavimas išreiškia Vatikano II Susirinkimo dekreto dėl kunigų rengimo *Optatum totius* kvietimą: “aliumnai teis moksta plačia širdimi dalyvauti visos Bažnyčios gyvenime” (74). Tai reikalauja, kad visa seminarijos bendruomenė, o ypač jos atsakingieji, išlaikytų pusiausvyrą tarp atskirų seminarijos gyvenimo sričių (tarp mokslo ir maldos, namų palaikymui būtino darbo ir rekreacijos, tarp rūpinimosi medžiagine būkle ir rūpinimosi naujais pašaukimais), kad seminarijos bendruomenėje vyraujanti harmonija ir vienybė padėtų tiek visiems jos nariams, tiek ir asmenims, tarsi “iš išorės” susiduriantiems su seminarija.

76. Aliumnai neturi nutraukti ryšių su parapija, kurioje gimė jų pašaukimas. Toje parapijos bendruomenėje paskelbiama apie jų būsimojus šventimus. Aliumnai tam tikru būdu turi jaustis atsakingi šiai bendruomenei dėl augimo pašaukimo malonėje.

77. Pirminė Bažnyčios patirtis yra pats jos gyvenimas, kylantis iš Kristaus. Šis Bažnyčios tikrovės išgyvenimas remiasi tikrove jos gyvenime, kuris yra sutelktas į Kristų ir Dievo žodį. Bažnyčios gyvenimą sudaro ne tik Dievo žodžio studijos, bet visų pirma kasdienis darbas formuojant visus jo aspektus pagal Evangeliją. Tai galioja ir visai seminarijos bendruomenei: “Teis moksta auklėtiniai gyventi pagal Evangeliją” (75); “ugdytojai turi liudyti tikrą evangelinį gyvenimą ir visišką atsidavimą Viešpačiui” (76). Todėl kiekviena seminarija privalo dažnai kelti sau klausimą apie Evangelijos vietą jos gyvenime. Tik skirdama jai ypatingą reikšmę, seminarija bus tikra “Evangelijos mokykla”, bus ištikima evangelinėms vertybėms, iš kurių semiasi įkvėpimo savo veiklai. Tuomet ji atitiks laiko reikalavimus bei aplinkybes ir galės tinkamai įvykdyti savo uždavinius kunigystės kandidatų atžvilgiu.

78. Seminarija, priartindama aliumnams Bažnyčios tikrovės patirtį, neturėtų pamiršti pasauliečių dvasingumo bei moteriškosios charizmos. Tai padeda harmoningai ugdyti *sensus Ecclesiae* ir leidžia geriau suvokti kunigo tapatybę (77).

79. Seminarijoje ugdoma ne tik veikiant draugėn susibūrusią bendruomenę, bet ir per individualius ryšius bei pokalbius su atskirais aliumnais.

IV. Aukštoji mokykla

80. Kalbant apie seminariją kaip apie bendruomenę, kurioje išgyvenama Bažnyčios tikrovė, negalima nepaisyti to fakto, kad ši bendruomenė yra aukštoji mokykla.

V SKYRIUS

KUNIGŲ SEMINARIJOS STRUKTŪRA

I. Vyskupas ir jo bendradarbiai

1. Diecezijos vyskupas

81. Diecezijos vyskupas nustato visa tai, kas būtina arba rekomenduojama tinkamam seminarijos vadovavimui bei plėtrai, taip pat budriai stebi, kad būtų ištikimai laikomasi jo bei Apaštalų Sosto nustatytų normų (78).

82. Kiekviena seminarija privalo turėti savo statutą, suderintą su *Ratio Institutionis Sacerdotalis pro Lituania* ir *Ratio studiorum*.

83. Vyskupui priklauso iš geriausių kunigų, pasižyminčių dideliu autoritetu, parinkti tinkamus ugdytojus. “Vyskupas su ypatinga meile rūpinsis dirbančiais seminarijoje, o auklėtiniams bus tikras tėvas Kristuje” (79).

84. Diecezijos vyskupas privalo garantuoti dėstytojams ir ugdytojams tinkamas materialines sąlygas, leidžiančias atsidėti jiems patikėtoms pareigoms (780).

85. Gerai, kai diecezijos vyskupas stengiasi dažnai asmeniškai lankytis seminarijoje, dalyvauja pedagoginėse bei mokslinėse ugdytojų bei dėstytojų sesijose, budriai stebi aliumnų ugdymą ir susipažįsta su jų pašaukimu, charakteriu bei pažanga rengiantis kunigybei (81).

86. Vyskupas privalo stengtis, kad būtų galima gabius bei tvirtomis dorybėmis pasižyminčius aliumnus nukreipti į institutus, fakultetus bei universitetus, kur jie galėtų įgyti specialų išsilavinimą teologijos ar kitų vyskupijos poreikiams patenkinti naudingų mokslų srityje (82). Rekomenduojama į specializuotąsias studijas siųsti kandidatus, tam tikrą laikotarpį pasidarbavusius sielovadoje.

87. Diecezijos vyskupas turi padėti įsisąmoninti kunigams ir tikintiesiems pasauliečiams, jog seminarija yra vyskupijos širdis, ir kad visi turėtų patarnauti jai savo pagalba (83).

2. Seminarijos ugdytojai ir dėstytojai

88. Seminarijos vadovybę sudaro: rektorius, vicerektorius, ugdytojai (prefektai), dvasios tėvai ir studijų prefektas (dekanas). Jų skaičius priklauso nuo aliumnų skaičiaus. Vyresniųjų pareigas ir statusą reikia išsamiai apibrėžti seminarijos statutu arba atskiru diecezijos vyskupo dekretu.

a) Rektorius (84)

89. Diecezijos vyskupo nominuotas rektorius yra tiesiogiai atsakingas už seminarijos gyvenimo visumą. Tarpdiecezinės seminarijos rektorių skiria vietos ordinaras, pritarus suinteresuotiems vyskupams.

90. Rektorius privalo rūpintis, kad aliumnai būtų ugdomi pagal Bažnyčios nustatytas normas.

91. Priimdamas kandidatus į seminariją ir pašalindamas juos rektorius privalo vadovautis atitinkamomis teisės normomis ir diecezijos vyskupo direktyvomis.

92. Rektorius privalo dėmesingai tyrinėti aliumnų intenciją, jų moralės bei intelekto būklę bei gebėjimus, fizinę bei psichinę sveikatą, taip pat gebėjimą susidoroti su kunigiškosios tarnybos sunkumais ir vykdyti sielovados pareigas. Siekdamas pažinti asmenines aliumnų savybes rektorius privalo dažnai pats kalbėtis su aliumnais, taip pat noriai išklaudyti ir dėmesingai pasverti kitų vyresniųjų, klebonų, dėstytojų ir gydytojų nuomonės bei pastabas.

93. Prieš leisdamas aliumnui priimti aukštesnius šventimus, rektorius pateikia diecezijos vyskupui duomenis apie kandidato intelektualinį bei dvasinį vystymąsi, ugdytojų bei parapijos klebono nuomonę apie aliumną.

94. Rektorius kelis kartus per metus privalo sušaukti pedagogų tarybą ir vadovauti jos sesijoms.

95. Rektorius taip pat privalo rūpintis, kad dėstytojai ir seminarijos vadovybė, išlaikydami glaudžiausią dvasios ir veikimo vienybę, galėtų drauge su aliumnais kurti tokią šeimą, kuri atitiktų Kristaus maldą: "kad jie būtų viena" (85).

96. Rektorius privalo rūpintis reguliariais maldos susitikimais bei susikaupimo dienomis, skirtomis ugdytojams bei dėstytojams, siekdamas tobulinti ugdymo procesą ir stiprinti seminarijos bendruomenę.

b) Kiti vyresnieji

97. Vyresnius nominuoja diecezijos vyskupas. Kaip ugdytojai, jie privalo rūpintis seminarijos plėtote, palaikyti nuolatinį ryšius su vyskupu bei aliumnais, siekdami nuolat tobulinti ugdymo metodus. Vyresnieji turi būti kruopščiai parenkami iš kunigų, apdovanotų kunigiškąja ir apaštališkąja dvasia, pasirengusių bendrai ir broliška bendradarbiauti ugdant, dėmesingų ir atvirų aktualioms Bažnyčios bei pasaulio problemoms, pasižyminčių sielovados patirtimi ir sugebančių pasiekti bei suprasti jaunimo sielas. Be to, jie privalo turėti būtiną pasirengimą, atitinkantį jiems tenkančios pareigybės pobūdį (86).

98. Siekiant pažinti šiuolaikines mokslo, didaktikos bei pedagogikos kryptis, vyresniesiems tenka pareiga nuolat papildyti bei tęsti savo lavinimąsi, ypač dalyvaujant jiems rengiamuose konferencijose bei kursuose.

99. Tiek rektorius, tiek ir kiti vyresnieji privalo turėti atitinkamą išsilavinimą, kuris atsižvelgiant į specialiąsias studijas pagal galimybę būtų patvirtintas akademinio laipsniu.

c) Dvasios tėvas ir nuodėmklausiai

100. Dvasios tėvas vadovauja visai bendruomenei ir atskiriems klierikams, atpažįstant Dievo valią ir tiriant pašaukimą. Jis turi turėti pakankamai ilgą darbo patirtį, kad galėtų ugdyti klierikų sąžinę. Jis turi būti tikras tikėjimo liudytojas, pažįstantis įvairias dvasinio vadovavimo formas (87).

101. Dvasios tėvas privalo turėti tokią kvalifikaciją, kuri leistų jį apibūdinti kaip dvasinio gyvenimo mokytoją. Jam turi būti būdingos tokios savybės kaip žmogiškoji ir dvasinė branda, sielovados patirtis, kompetencija, tikrumas dėl savo pašaukimo, gebėjimas bendradarbiauti, diskretiškumas, apdairumas, geras humanitarinis, ypač psichologinis, pasirengimas, grupinio darbo išmanymas (88). Jis atsakingas už dvasinį aliumnų ugdymą. Dvasios tėvas įvesdina juos į vidinio gyvenimo pasaulį, atskleisdamas jiems dvasingumo turtus ir jo perėmimo būdus (89).

102. Dvasios tėvo pokalbiai su seminaristais laikomi visiškoje paslapyje. Šia paslaptimi saistomas dvasios tėvas nesiima žodžio sprendžiant apie tinkamumą šventimams ar šventimų sulaikymą, ir nepateikia savo nuomonės apie aliumnus.

103. Dvasios tėvas privalo būti nuolatinėje aliumnų dispozicijoje, kad jie bet kada galėtų palaikyti ryšį ar pasikalbėti.

104. Dvasios tėvas organizuoja ir vadovauja maldos gyvenimui ir bendruomeninėms dvasinėms pratyboms (pvz., susikaupimo dienoms, rekolekcijoms).

105. Diecezijos vyskupo paskirti nuodėmklausiai turi būti lengvai pasiekiami. Nuodėmklausiai atvyksta į seminariją vykdyti savo tarnystę į išpažinčių klausymo vietą.

d) Dėstytojai

106. Seminarija privalo turėti studijų prefektą (dekaną) ir pakankamai dėstytojų. Siektina, kad kiekviena iš pagrindinių disciplinų turėtų savo dėstytoją.

107. Visi dėstytojai turi būti tinkamai pasirengę savo misijai pedagogine bei pastoracine praktika ir specialiomis studijomis, patvirtintomis akademinio laipsniu (daktaro, bent licenciato) (90).

108. Dėstytojai privalo pasižymėti pedagoginiais sugebėjimais ir išmanyti didaktinius metodus. Šiuo tikslu jie turi nuolat kelti savo mokslinį išsilavinimą, skaitydami naujus leidinius, dažnai palaikydami ryšius su mokslininkais ir dalyvaudami moksliniuose susitikimuose (91).

109. Dėstytojai, vykdydami savo pareigas, turi laikyti save tikrais aliumnų ugdytojais, todėl jie privalo rūpintis ne tik žinių perdavimu, bet ir daryti teigiamą įtaką teisingam aliumnų dvasiniam ugdymui. Visi dėstytojai privalo rodyti gerą krikščioniškojo ir kunigiškojo gyvenimo pavyzdį (92).

110. Dėstytojai privalo puoselėti kuo glaudžiausią ir harmoningą bendradarbiavimą su rektoriumi ir kitais ugdytojais, kadangi nuo to labai priklauso aliumnų ugdymo rezultatas (93). Dėstytojų vienybė ne tik leidžia įgyvendinti programą, bet taip pat yra skatinantis pavyzdys ir konkretus įvedimas į bažnytinę bendruomenę (94).

e) Ekonomas

111. Ekonomu skiriamas atitinkamą kvalifikaciją turintis kunigas ar pasaulietis. Jis rūpinasi seminarijos ekonominiais reikalais.

f) Ugdytojų konferencijos

112. Lietuvos Vyskupų Konferencijos nustatyta tvarka organizuojamos Lietuvoje veikiančių seminarijų rektorių, ugdytojų, dvasios tėvų ir kitų vyresniųjų konferencijos bei susitikimai.

3. Ugdytojų ir dėstytojų bendruomenė

113. Seminarijos bendruomenė yra gyvas organizmas, kurio visi nariai vykdo užduotis bei funkcijas bendram labui. Viena dvasia ir viena širdis tegu visus atgaivina, kad visi sudarytų vieną Kristaus kūną (95).

114. Ugdytojai ir dėstytojai, rūpindamiesi bendruomenės dvasia, dalyvauja bendruomenės gyvenime. Jie kviečiami drauge dalyvauti dvasinėse pratybose ir susikaupimo dienose, pagal galimybę dalyvauja įvairiuose seminarijos susitikimuose ir rekreacijos valandėlėse.

115. Šitaip jie atlieka “buvimo” pareigą, kuri išreiškia bendruomenės buvimą bei kūrimą.

116. Ugdytojas veikia ne tik tuo, “ką turi” (pvz., mokslo žinias), bet visų pirma tuo, “kas yra”, tai yra savo asmenybe ir vidinio gyvenimo turtingumu.

117. Kiekviena institucija turi griežtai apibrėžtas struktūras, vadovaujasi savo statutu bei taisyklėmis. Kunigų seminarijos savo struktūrą organizuoja pagal normas, pateiktas dokumente *Ratio Institutionis Sacerdotalis*.

118. Seminarija – tai ne tik struktūra. Kiekviena seminarija turi savo veidą, todėl pageidautina, kad jos tarpusavyje dalytųsi patirtimi.

II. Alumnai

1. Kandidatų priėmimo kriterijai

119. Į dvasinę seminariją galima priimti tik kandidatus, gavusius vidurinio išsilavinimo – brandos atestatą, suteikiantį galimybę studijuoti aukštosiose mokyklose; kandidatus, kurių valios nusiteikimas ir dvasiniai polinkiai suteikia vilties, kad jie visam laikui atsidės išskirtinei Bažnyčios tarnybai.

120. Norintys būti priimti į seminariją kandidatai privalo pateikti rektoriui:

- a) prašymą dėl priėmimo, pateikiant savo apsisprendimo motyvus;
- b) krikšto ir sutvirtinimo pažymėjimą;
- c) išrašą iš gimimo liudijimo;
- d) brandos atestatą;
- e) savo parapijos klebono charakteristiką;
- f) gydytojo pažymą apie fizinės ir psichinės sveikatos būklę;
- g) kitus seminarijos nuožiūra numatomus dokumentus.

121. Kandidatai į kunigystę privalo turėti teisingą intenciją, pasižymėti dvasiniu, moraliniu ir intelektiniu tinkamumu, atitinkama fizine ir psichine sveikata, gebėjimu pakelti kunigo darbo našta ir sielovados pareigas (96).

122. Negali būti priimti į seminariją nei leidžiama priimti šventimų tiems, kurie praktikuoja homoseksualizmą, turi giliai įsišaknijusius homoseksualius polinkius arba remia vadinamąją „gėjų kultūrą” (97).

123. Pasitaiko atvejų, kai dėl rimtų priežasčių aliumnus tenka pašalinti iš seminarijos. Tokios priežastys gali būti: tikėjimo doktrinos nesilaikymas, rimti ir/ar besikartojantys nusižengimai moralei, seminarijos disciplinai, išryškėję rimti charakterio ir bendravimo defektai (98). Iš seminarijos šalintini nedarantys intelektualinės ir dvasinės pažangos, nesugebantys gyventi bendruomeninio gyvenimo.

124. Aliumnai dėvi dvasininko drabužius tik pradėję teologijos studijas.

2. Kandidato asmenybės tinkamumo tyrimas (99)

125. Būtina įsitikinti, kad aliumnas yra tinkamos fizinės ir psichinės sveikatos. Be to, reikalaujama:

- a) klebono nuomonės apie kandidato šeimos fizinės, psichinės ir moralinės sveikatos būklę;
- b) kad seminarijoje studijuojantys aliumnai būtų nuolat prižiūrimi gydytojų.

126. Siekiant iširti aliumnų brandumą, būtina patikėti jiems įvairias pareigas seminarijos gyvenime. Jeigu kyla abejonių dėl aliumno brandumo, galima nutraukti studijas seminarijoje, siekiant kitoje aplinkoje iširti kandidato tinkamumą kunigystei. Panaši studijų pertrauka gali būti suteikta ir paties aliumno prašymu tuo atveju, jeigu jis turi sunkumų, susijusių su apsisprendimu renkantis kunigo gyvenimą. Kandidatas turėtų gebėti bendrauti su kitais žmonėmis, t. y. būti nuoširdus, išmintingas ir diskretiškas, gebantis palaikyti su visais nuoširdžius ir broliškus santykius, pasirengęs suprasti, atleisti ir paguosti, svetingas (100), taip pat pasižymėti jausmų branda. Iš dvasinių savybių kandidatui turėtų būti būdingas polinkis į asmeninę ir bendruomeninę maldą, vidinį susikaupimą, Eucharistijos kontempliaciją ir adoraciją. Tai padėtų pažinti, branginti, mylėti ir išgyventi celibatą pagal tikrąją jo esmę ir tikslus (101).

127. Rektoriui asmeniniame pokalbyje su kandidatu turi iširti jo gerą intenciją ir laisvę renkantis kunigystę. Šiuo tikslu rektoriui dera pasiteirauti klebono, kandidato tėvų, o esant reikalui ir kitų žmonių nuomonės.

128. Pastoracinės praktikos metu aliumnai privalo išmokti apaštalauti ir pakelti kunigystės sunkumus. Seminarijos disciplinos taisyklės turi būti nustatytos taip, kad aliumnai galėtų lengviau ir tobuliau suprasti kunigo gyvenimo pareigas.

129. Ugdant seminarijos aliumnus labai padeda įvairios grupės bei būreliai, kuriuose aliumnams derėtų dalyvauti pagal savo polinkius.

3. Aliumnų perėjimas į kitą seminariją studijų laikotarpiu

130. Pagal Kanonų teisės kodekso *kan.* 241 § 3 Lietuvos Vyskupų Konferencija nustato normas, reglamentuojančias aliumnų perėjimą į kitą seminariją studijų laikotarpiu.

131. Dėl pateisinamų priežasčių aliumnai, pradėję studijas vienoje seminarijoje, gali prašytis būti priimami į kitą seminariją (pvz., dėl tėvų persikėlimo į kitą vyskupiją, išaiškėjusio pašaukimo į vienuolinį gyvenimą ir pan.).

132. Iš seminarijos pašalintas arba savu noru iš jos išėjęs aliumnas į kitą seminariją gali būti priimamas tik nuodugnai ištyrus pašalinimo priežastį bei gavus šiuos dokumentus:

- seminarijos, kurioje mokėsi, charakteristiką,
- diecezijos, į kurią pereina, vyskupo sutikimą.

133. Aliumnai, išėję iš seminarijos ar pašalinti iš jos, gali studijuoti teologiją Katalikų teologijos fakultete, Kauno Vytauto Didžiojo universitete, tik leidus šio fakulteto Didžiajam kancleriui. Kituose katalikų teologijos fakultetuose aliumnai gali studijuoti pagal tų fakultetų nuostatus.

III. Seminarijos nuostatai

134. Kiekviena seminarija parengia savo nuostatus, kuriuos tvirtina diecezijos vyskupas (102).

135. Seminarijos nuostatai yra būtinas įrankis ugdant kandidatus kunigybei. Nuostatai apima visus seminarijos gyvenimo aspektus ir padeda įvykdyti ugdymo programą, apimančią žmogiškąjį, dvasinį, intelektualinį ir sielovadinį ugdymą. Jame atsižvelgiama į discipliną, taip pat asmeninės kultūros ugdymą, jo dėka formuojami santykiai su vyresniaisiais ir bendras gyvenimas bendruomenėje. Nuostatai padeda pasiekti kunigiškąją brandą ir tinkamai suprastą laisvę.

136. Visa seminarijos gyvenimo programa yra nukreipta į brandžios vidinės laisvės ugdymą. „Žmogaus branda, ypač jausmų, reikalauja tikro ir tvirto *laisvės ugdymo*, kai laisvė suprantama kaip įsitikinęs ir nuoširdus klusnumas savo gyvenimo “tiesai”, savo egzistencijos “prasmei”, t. y. “nesuinteresuotam pasiaukojimui”, kaip tikrosios saviraiškos keliui ir esmei. <...> Žengiant šiuo ugdymo keliu į brandžią ir atsakingą laisvę, pagalbą gali suteikti Kunigų seminarijos bendruomeninis gyvenimas” (103).

IV. Seminarijos įrengimas ir aprūpinimas

137. Kiekviena seminarija privalo turėti tinkamą pastatą, atitinkantį higienos, estetikos ir darbo psichologijos poreikius. Centrinė vieta seminarijoje turi būti skirta seminarijos koplyčiai. Ji privalo būti įrengta pagal liturgijos ir sakralinio meno reikalavimus, kad padėtų seminaristams giliau išgyventi Dievo slėpinius. Aliumnams paskiriami tinkami kambariai, turi būti įrengtos paskaitų, pratybų ir laboratorijų patalpos. Virtuvė įrengiama kuo praktiškiau ir tinkamoje vietoje. Seminarijos pastate turi būti speciali aula, skirta iškilmingiems aktams.

138. Svarbi mokslinio darbo priemonė tiek dėstytojams, tiek ir aliumnams yra biblioteka ir skaitykla. Jos turi būti tinkamai įrengtos, lengvai pasiekiamos ir nuolat papildomos naujais leidiniais.

139. Seminarija turi būti aprūpinta įvairiomis mokslinėmis, metodinėmis ir didaktinėmis priemonėmis.

140. Taip pat būtina rūpintis ir rekreacijos priemonėmis, kadangi jos tarnauja ne tik proto poilsiui, bet taip pat turi auklėjamąją ir didaktinę, o drauge ir psichoterapinę

reikšmę (muzikos instrumentai, garso ir vaizdo priemonės, sporto salė, sporto inventorius).

VI SKYRIUS

SEMINARINIO UGDYMO RŪŠYS BEI PRINCIPAI

141. Pašauktųjų kunigystėn ugdymas kaip sudėtingas asmenybės sklaidos procesas turi apimti visą pašauktojo asmenybę, atsižvelgti į visus jo asmenybės aspektus ir jo buvimo sąlygas, taip pat turi atsižvelgti ir įgyvendinti šios veiklos tikslą. Turint omenyje visa tai, išskiriamos keturios ugdymo seminarijoje rūšys: žmogiškasis, dvasinis, intelektinis ir pastoracinis ugdymas. Kiekvienai iš šių ugdymo rūšių naudojamos jai būdingos priemonės.

I. Žmogaus ugdymas kaip viso kunigystės ugdymo pamatas

1. Pašauktojo į kunigystę žmogiškasis ugdymas

142. Pašauktasis į kunigystę yra “imamas iš žmonių ir skiriamas atstovauti žmonėms pas Dievą” (*Žyd* 5, 1). Nuo pat ugdymo pradžios jis turi uoliai siekti visavertės žmogiškosios asmenybės brandos (104).

143. Pagrindinis žmogiškojo ugdymo, pasireiškiančio pagarbos ir meilės nuostata kiekvieno žmogaus atžvilgiu, principas yra savęs ir kiekvieno kito kaip asmenybės traktavimas: “Tad visa, ko norite, kad jums darytų žmonės, ir jūs patys jiems darykite” (*Mt* 7, 12). Todėl kaip patį žmogiškojo ugdymo pamatą reikia formuoti kandidatų į kunigystę gilų savęs kaip subjekto suvokimą, taip pat meilės, kuri, būdama dovana, reikalauja apdovanotojo asmens atsako, suvokimą.

144. Žmogus kaip asmuo, sukurtas iš meilės ir pašauktas į ją, nuolat išgyvena gilią savo egzistencijos dramą. Jos šaknys glūdi tiesoje apie nuodėmę: “aš žinau, kad manyje, t. y. mano kūne, negyvena gėris. Mat aš sugebu gero trokšti, o padaryti – ne” (*Rom* 7, 18). Kandidatai į kunigystę, Kristaus pašaukti sutaikinimo tarnystei, privalo suvokti šią savo egzistencijos dramą, tai, kad “šitą lobį mes nešiojamės moliniuose induose” (105). Šis suvokimas privalo jų gyvenime sukelti troškimą nepaliaujamai tobulinti savo asmenybę ir siekti integralumo.

145. Antropologinės tiesos pripažinimas leidžia nuolankiai atsiverti Dievo žodžiui, atskleidžiančiam žmogaus kaip Dievo paveiklo (106) ir atpirktojo Dievo vaiko giliausią kilnumą (107). Tai drauge išreiškia tiesos apie save, apie prigimties ir malonės dramą, apie šventumo ir nuodėmės priešybę dinamiško ir nuolatinio pažinimo būtinybę. Meilė tiesai yra pamatinis žmogiškojo ugdymo reikalavimas, todėl jis yra nesuderinamas su apgaulės nuostata, vadinamosios “pusiau tiesos” sakymu, savo ir kitų atvaizdo iškraipymu (nuteisimai, nuomonės). Būtina rimtai puoselėti kandidatų ištikimybę duoto žodžio laikymuisi, garbingumą, dorumą reiškiant nuomones bei vertinant. Svarbus elementas yra gebėjimas realiai įvertinti save, atsiskleidžias sveika savikritika.

2. Meilės ir jausmų brandos ugdymas

146. Žmogus buvo sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą kaip vyras ir moteris (108). Žvelgiant į celibato dėl dangaus karalystės slėpinį, santuokoje pasiekto žmogiškojo ryšio slėpinys (109) Kristaus dėka įgyja naują perspektyvą (110). Kandidatai į kunigystę turi parodyti gebėjimą brandžiai išgyventi savo ir kitos lyties vertę. Šis išgyvenimas turi būti aiškiai nukreiptas į Dievo karalystę kaip galutinio meilės teigimo tikrovę. Todėl integralus savojo lytiškumo išgyvenimas reikalauja ne egoistinio potraukių patenkinimo, bet pagarbos ir meilės skaistumui, o galiausiai celibatui. Autentiškai išgyvenamos meilės negalima suderinti su savo lyties nuvertinimu, taip pat su panieka šiai vertybei kitame žmoguje (111). Tačiau negalima toleruoti lytiškumo suvokimo šiuolaikinei kultūrai ir papročiams būdingomis kategorijomis, paverčiant lytiškumą tik objektu. Seminaristai šiuo laikotarpiu privalo laikytis pagarbių nuostatų bei elgsenos tiek tarpusavio santykiuose, tiek ir su žmonėmis – vyrais ir moterimis, – pas kuriuos jie siunčiami (112).

3. Brandžios laisvės ugdymas

147. Krikščionis tikėjimo dvasia suvokia tiesą, – “Kristus mus išvadavo, kad būtume laisvi”(113). Tai leidžia jam imtis vieno esmingiausių dabarties iššūkių – gilaus ir visuotinio laisvės troškimo. Besirengiantys kunigystei privalo suvokti, jog auklėjimas ir saviuokla siekiant atsakingos ir suvoktos laisvės priklauso žmogiškojo ugdymo esmei (114). Reikia aiškiai vengti laisvės iškraipymų, tiek absoliutizuojant, tiek minimalizuojant ją. Ugdymas atsakingos laisvės linkme įgyvendinamas ugdant gebėjimą apsispręsti. Todėl seminaristai turi aktyviai dalyvauti bendruomenės gyvenime. Brandi ir atsakinga laisvė turi pasireikšti kūryba bendram gėriui. Ypatingą dėmesį reikia skirti tinkamam tolerancijos supratimui bei pagarbos asmens laisvei puoselėjimui, vengiant perdėto kritiškumo ir pasirengus ginti tai, kas yra teisu ir gera.

4. Atsakingos sąžinės ugdymas

148. Sąžinės fenomenas ir sąžinės ugdymas yra esminiai pašauktųjų į kunigystę žmogiškojo ugdymo elementai. “Sąžinė yra slaptiausias žmogaus branduolys ir šventykla, kur jis lieka vienas su Dievu, kurio balsas skamba žmogaus viduje” (115). Teisingas sąžinės veikimas daro įtaką asmenybės raiškai ir reikalauja širdimi priimti Dievo balsą ir pritaikyti gyvenime objektyvų Dievo įstatymą. Visuomet reikšmingas ir aktualus išlieka šventojo Pauliaus teiginys: “nors nesijaučiu kaltas, bet dėl to aš dar nesu išteisintas. Mano teisėjas yra Viešpats” (116). Labai aiškiai reikia pabrėžti kertinį sąžinės ugdymo vaidmenį visame kunigo žmogiškojo ugdymo procese, – kunigo, kuris turi tapti brolių ir seserų sąžinių apdairiu vadovu ir vedliu. Šiuo laikotarpiu seminaristai nuo pat pradžių turi imtis nuoširdžių pastangų, ugdydami savo sąžines klusnumo tikėjimui dvasia. Be dvasiniam ugdymui būdingų priemonių bei kriterijų, čia reikia iškelti tinkamo sąžinės jautrumo seminarijos bendruomenės problemų atžvilgiu reikšmę. Šis sąžinės jautrumas turi pasireikšti tikru angažavimusi, praturtinančiu dalyvavimu pasitelkiant savo talentus, taip pat – būtinose situacijose – radikaliu pasipriešinimu blogiui. Bet koks blogio toleravimas dėl neteisingai suprantamo jautrumo ar konformizmo yra sąžinės deformavimosi ženklas. Tačiau blogis niekada neturi būti painiojamas su jį padariusiu asmeniu, reikalingu broliškos paramos ir supratimo.

149. Sąžinė, įgalinanti konkrečioje situacijoje žmogų suprasti, kad jis yra tikrasis moralinio veiksmo ir jo pasekmių autorius, leidžia jam išgyventi atsakomybės patirtį. Laisvai suvokta atsakomybė yra žmogaus asmenybės moralinio brandumo matas. Jeigu tarp seminaristų pastebima savotiško perdėto moralinio jautrumo apraiškų, pasireiškiančių selektyviu kai kurių vertybių akcentavimu arba jautrumo stoka kitoms vertybėms, tai praktiškai gali reikšti nesugebėjimą priimti teisingus sprendimus ir veikti pagal teisingą vertybių hierarchiją. Seminaristų atsakomybė turi pasireikšti kasdienio gyvenimo reikaluose, jiems rūpinantis bendru gėriu. Ji turi išreikšti gerojo tarno, ištikimo mažiems dalykams, nuostatą (117). Ištikimybė vykdant kasdienes pareigas, seminarijos vidaus tvarkos nuostatus, studijuojant bei atliekant patikėtus darbus – visa tai tampa laisvos ir suvoktos atsakomybės, kuri ateityje leis susidoroti su Viešpaties skirtomis didelėmis užduotimis, aiškiu matu (118).

II. Dvasinis ugdymas – ugdymo šerdis

150. Dvasinis gyvenimas – tai Bažnyčios bendruomenėje vykstantis kasdienis vienijimasis su Triasmenu Dievu. Tai yra “Dvasios gaivinamas ir į šventumą bei meilės tobulumą kreipiamas gyvenimas” (119). Šis gyvenimas turi plėtotis ir tobulėti, o tam turi pasitarnauti dvasinis ugdymas. Šis ugdymas “yra šerdis, vienijanti ir gaivinanti kunigo būtį ir veiklą” (120), ir sudaro svarbiausią kunigo ugdymo elementą: “Ji yra Dvasios kūrinys, įpareigojantis visą asmenį; ji atveria kelią giliam ryšiui su Jėzumi Kristumi, Geruoju Ganytoju; ji veda į viso gyvenimo palenkimą Dvasiai, sūniškai paklūstant Tėvui ir su pasitikėjimu prisirišant prie Bažnyčios” (121). Kunigo, taip pat ir kandidato į kunigus dvasinį gyvenimą “nužymi, formuoja ir apibrėžia laikysena bei elgsena, būdinga Jėzui Kristui kaip Bažnyčios Galvai ir Ganytojui ir atsiskleidžianti Jo sielovadinėje meilėje” (122). Dvasiniam ugdymui esminga visų pirma ryšys su Kristumi ir Kristaus ieškojimas, po to ganytojiškoji meilė ir tarnavimo nuostata, evangelinis radikalumas ir misijinis bei marijiškasis dvasingumas.

1. Ryšys su Kristumi ir jo ieškojimas

151. Dvasinis ugdymas seminarijoje yra siekimas vienytis su Dievu ir ieškoti Jėzaus. Vatikano II Susirinkimo tėvai moko, kad “dvasinis auklėtinių ugdymas turi būti vykdomas taip, kad auklėtiniai išmoktų pastoviai ir intymiai bendrauti su Tėvu per jo Sūnų Kristų Šventojoje Dvasioje. <...> Teišmoksta Kristaus ieškoti nuoširdžiai apmąstydami Dievo žodį, aktyviai dalyvaudami šventuosiuose Bažnyčios slėpiniuose, ypač Eucharistijoje ir brevijoriaus maldoje, taip pat per vyskupo asmenį, kuris juos siunčia, bei per žmones, pas kuriuos jie siunčiami” (123).

152. Jeigu “svarbiausias kunigo gyvenime yra ryšys su Jėzumi Kristumi, Galva ir Ganytoju” (124), tai ir kandidatas į kunigus turi siekti šio ryšio ir puoselėti jį. Šis ryšys remiasi malonės gyvenimu, kuris yra asmeninės meilės ir gyvenimo sandoros tarp Dievo ir žmogaus dovana. Jis taip pat remiasi draugyste, kurią Kristus pasiūlė mokiniams: “Jau nebevadinu jūsų tarnais, nes tarnas nežino, ką veikia jo šeimininkas. Jus aš draugais vadinu, nes jums viską paskelbiau, ką buvau iš savo Tėvo girdėjęs” (125). Kandidato į kunigystę ryšys su Kristumi, o per Kristų – su Tėvu ir Šventąja Dvasia, leidžia jam kaip kunigui perteikti kitiems džiugią žinią apie išganymą.

153. Jėzaus ieškojimas ir radimas seminarijose turi vykti šiais lygmenimis:

a) Dievo žodis

154. Aliumnai turi ieškoti ir rasti Jėzų skaitydami Dievo žodį, drauge apmąstydami jį ir meldamiesi. Kandidatas į kunigystę turi išsiugdyti didelį asmeninį artimumą su Dievo žodžiu. Jis negali apsiriboti tik gilinimusi į mokslinę egzegezę, nors to labai reikia norint tinkamai interpretuoti Šventąsias knygas; jis turi artintis prie Dievo žodžio nuolankia ir meldžiančia širdimi. Kadangi Dievo žodis buvo patikėtas Bažnyčiai, kandidatas į kunigystę yra kviečiamas puoselėti jautrumą, meilę ir atvirumą gyvosios Bažnyčios tradicijos ir jos Magisteriumo atžvilgiu (126).

155. Bičiulystė su Dievo žodžiu turi reikšmės būsimajai mokymo tarnystei, nes seminaristai, kaip būsimieji kunigai, bus geri Dievo žodžio skelbėjai tik tapę jo klausytojais.

b) Malda

156. Šventojo Rašto skaitymą turi lydėti malda, “kad vyktų tikras pokalbis tarp Dievo ir žmogaus, nes mes kalbame su juo meldamiesi ir klausome jo skaitydami dieviškus žodžius” (127). Malda yra pagrindinė vertybė ir įpareigojimas dvasiškai ugdant seminaristus. Ji yra “gyvas ir asmenišką susitikimą su Tėvu per Vienatinį Sūnų veikiant Šventajai Dvasiai, tai dialogas, įtraukiantis į sūnišką Jėzaus pokalbį su Tėvu” (128). Kandidatas į kunigystę, išugdytas besimeldžiančio Jėzaus, galės būti maldos mokytoju kitiems.

c) Tyla

157. Tyla yra veiksmingo Dievo žodžio klausymosi ir maldoje duodamo jam atsako sąlyga. Todėl būtinas aliumnų maldos ugdymo elementas yra “giliai žmogiškai prasminga, religiškai vertinga tyla – dvasinė atmosfera, leidžianti pajusti Dievo buvimą ir panirti jame” (129).

158. Tylos turinys turi būti Dievo garbinimas. Turime pripažinti, jog mums visiems reikia tos tylos, pagrįstos teologiškai, persmelktos adoruojamo Dievo esamybės. Šios tylos reikia maldai, kad niekuomet nebūtų pamiršta, jog regėti Dievą reiškia nulipti nuo kalno tokiu spinduliuojančiu veidu, kad jį reikia uždengti gaubtuvu (plg. *Iš* 34, 33), ir kad mūsų susirinkimuose būtų išmokstama padaryti vietos Dievo esamybei, išvengiant savo pačių garbinimo; tylos reikia mūsų pamokslavimui <...>. Galiausiai tylos reikia šiandienos triukšmo apkurtintam žmogui, kuris dažnai nemoka tylėti, nes bijo sutikti pats save, atsiverti, išgyventi tuštumą, kuri tampa prasmės klausimu (130).

d) Eucharistija ir Valandų liturgija

159. Aliumnų dvasiniame ugdyme centrinę vietą taip pat užima Eucharistija, išgyvenama kaip Kristaus mirties ir prisikėlimo atminimas, kaip auka ir Velykų puota ir kaip nuolatinio ir esmingo Kristaus buvimo Bažnyčioje sakramentas. Aktyvus dalyvavimas kasdienėse Mišiose aliumnui turi būti svarbiausias dienos įvykis. Dalyvavimas Eucharistijoje turi formuoti aliumno dėkingumo, aukos, meilės ir adoracijos bei kontempliacijos troškimo nuostatas (131).

160. Aliumnai turi ieškoti ir rasti Jėzų taip pat Atgailos sakramente ir Valandų liturgijoje. Teikdamas sakramentus ir švęsdamas Valandų liturgiją kunigas yra šaukiamas gyventi ir liudyti savo tarnystės bei dvasinio gyvenimo gilią vienybę.

161. Kunigui ir kandidatui į kunigystę ypatingą reikšmę turi Atgailos sakramentas. “Jei kunigas nebeina išpažinties arba blogai ją atlieka, šitai netrukus ima atsispindėti jo kunigystėje ir kunigo veikloje, o tai labai greitai pastebi jo bendruomenė, kurios ganytojas jis yra” (132). Seminarijoje turi būti išugdyta aliumnų atgailos dorybė ir Susitaikymo sakramento išgyvenimas. Tam pasitarnauti turi atgailos pamaldos, švenčiamos visų pirma advento ir gavėnios metu. Kandidatus į kunigystę dera raginti dažnai naudotis Susitaikymo sakramentu (ne rečiau kas dvi savaites) ir turėti nuolatinį nuodėmklausį, taip pat dažnai (ne rečiau kaip kartą per mėnesį) kalbėtis su dvasios tėvu.

162. Valandų liturgija yra Kristaus ir Bažnyčios malda. Nuo pirmųjų buvimo seminarijoje dienų aliumnai turi pažinti šios kasdienės Dievo tautos maldos dvasią. Valandų liturgija privalo formuoti bendruomenės maldos ritmą, ypač bendrai atliekant Rytmetinę ir Vakarinę. Reikia auklėti aliumnus ištikimai atlikti Valandų liturgiją per visą kunigiškąjį gyvenimą. Visas dvasinis aliumno, būsimąjo kunigo, gyvenimas turi būti susietas su Bažnyčios liturgija, kuri yra tikro krikščioniškojo gyvenimo šaltinis (133).

e) Bažnyčia

163. Kunigo, panašiai kaip kiekvieno krikščionio, dvasinis gyvenimas turi bažnytinę dimensiją. Šią dimensiją turi ir dvasinis aliumnų gyvenimas. Seminarija yra vietinės Bažnyčios širdis ir vyskupo akies vyzdys. Būsimasis kunigas nuo pat diakonato šventimų yra susijęs su konkrečia vietine Bažnyčia. Šventimų dieną jis pažada pagarbą ir paklusnumą šios Bažnyčios galvai. Priklausymas ir atsidavimas vietinei Bažnyčiai kyla ne dėl disciplinos – to pagrindas yra ryšys su vyskupu ir dalijimasis jo rūpinimusi vietine Bažnyčia. Ši vidinė kunigo ir kunigystės kandidato nuostata kyla iš sielovadinės meilės.

2. Ypatingi kunigo dvasinio gyvenimo bruožai

164. Ypatingi kunigo dvasinio gyvenimo ir kunigiškojo šventumo bruožai yra sielovadinė meilė ir tarnavimo dvasia. Šios nuostatos turėtų būti seminaristų dvasinio ugdymo vaisius.

a) Sielovadinė meilė

165. Kandidatai į kunigystę turi būti išugdyti kaip Gerojo Ganytojo, kuris už avis atiduoda savo gyvybę, sekėjai, kad kaip kunigai veiktų naujojo meilės įsakymo dvasia (134). Jie privalo pasižymėti ypatinga meile vargšams ir nusidėjėliams. Kristaus ieškojimas ir atradimas vargšuose yra aliumnų įsitraukimo į karitatyvinę Bažnyčios veiklą forma.

166. Ši meilė yra vidinis principas, dorybė, gaivinanti ir vadovaujanti kunigo dvasiniam gyvenimui. Sielovadinė meilė ir visas dvasinis kunigo gyvenimas kyla iš

Eucharistijos aukos. “Būtent dėl to kunigo sielovadinė meilė ne tik gimsta iš Eucharistijos, bet ir ją švenčiant tobuliausiai įgyvendinama. Todėl Eucharistija jam teikia malonę ir atsakomybę, kurios dėka visas kunigo gyvenimas įgauna aukos prasmę” (135).

167. Tą sielovadinę meilę aliumnai turi formuoti ugdydami maldos ir aukos dvasią, vis tobuliau aukodamiesi drauge su Kristumi šventųjų Mišių aukoje. Tegu aliumnai jau pirmaisiais ugdymo metais meldžiasi ir aukoja savo kryžių už tuos, pas kuriuos kada nors bus pasiūsti.

b) Tarnavimo dvasia

168. Kunigai per visą savo tarnystę siekia gyvenimo tobulumo, o jų šventumas daug prisideda prie vaisingo jų tarnystės įgyvendinimo (136). Tarp kunigų dvasinio gyvenimo ir jų vykdomos tarnystės yra vidinis ryšys. Ši tarnystė apima Žodžio skelbimą, sakramentų teikimą ir vadovavimą Dievo tautai arba dalyvavimą trejopoje Kristaus misijoje: Jo mokyme, Jo šventinimo tarnystėje ir Jo vadovavime Dievo tautai. Kunigas pirmiausia yra Žodžio tarnas. Būdamas Dievo tarnas, jis veda tikinčiuosius ne tik klausytis to Žodžio, bet ir įgyvendinti jį. Kunigas yra sakramentų teikėjas. Per sakramentuose teikiamą malonę jis pasitarnauja tikinčiųjų ryšiui su Dievu.

169. Kunigas taip pat pašauktas vykdyti Jėzaus Kristaus valdžią ir tarnystę, gaivindamas bažnytinę bendruomenę ir valdydamas ją. Vadovavimo ir valdymo užduotis yra subtili ir sunki, todėl tuo labiau reikia atsiminti jos tarnaujimą pobūdį. Ši tarnystė iš kiekvieno, kuris siekia ją vykdyti, reikalauja tinkamo pasirėngimo ir dvasinio patyrimo. Siekiantys šios tarnystės kandidatai į kunigus kaip būtina sąlyga turi išstbulinti tokias dorybes kaip ištikimybė, nuoseklumas, ištvėrmė, išmintis, atvirumas visiems ir pagarba kiekvienam žmogui, geranoriškumas, subtilumas ir supratingumas, noras ir gebėjimas suprasti kitų poreikius, tvirtumas, nepasidavimas pernelyg subjektyviems požiūriams, nesuinteresuotumas, kantrumas, pagarba kasdieniam triūsui, pasitikėjimas paslėptu malonės veikimu (137). Aliumnai turi dažnai atsiminti Jėzaus Kristaus, Aukščiausiojo Kunigo, žodžius: “Žmogaus Sūnus atėjo ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti ir savo gyvybės atiduoti kaip išpirkos už daugelį” (138) ir šventojo Pauliaus žodžius: “Tegul žmonės laiko mus Kristaus tarnais ir Dievo slėpinių tvarkytojais” (139).

3. Evangelinis radikalumas

170. Kunigo ir kandidato kunigystėn dvasinis gyvenimas reikalauja evangelinio radikalumo. Tai reiškia evangelinių patarimų įgyvendinimą: klusnumą, skaistybę celibate ir neturtą. Kandidatus į kunigystę reikia įvesdinti į šių patarimų supratimą bei įgyvendinimą.

a) Klusnumas

171. Klusnumas yra dvasios nusiteikimas, kuris skatina kunigą ieškoti ne savo valios, bet valios to, kuris jį siuntė. Kunigo dvasiniame gyvenime klusnumas įgyja ypatingų bruožų. Tai yra apaštališkasis, bendruomeniškas ir solidarus, taip pat pastoracinis klusnumas. Apaštališkasis klusnumas – tai klusnumas vienijantis su popiežiumi ir

Vyskupų kolegija. Toks klusnumas tarnauja Bažnyčiai ir padeda kunigui atlikti jo tarnybą. Tai bendruomeniškas ir solidarus klusnumas, giliai besiremiantis vietinės Bažnyčios vienybe. Šis klusnumo aspektas reikalauja iš kunigų neprisirišti prie savo pomėgių ir visiems konfratrams sukurti sąlygas jų talentų plėtotei. Galiausiai tai yra pastoracinio pobūdžio klusnumas. Jis tarnauja bendruomenės kūrimui ir išreiškia nuolatinę kunigo dispoziciją priimti bažnytinės valdžios jam skiriamus uždavinius.

172. Tikėjimo žvilgsnis atskleidžia religinę arba išganingą klusnumo dimensiją. Kristus, būdamas klusnus, išganė pasaulį. Jėzaus aukos atperkamoji prasmė kyla iš jo klusnumo ir ištikimybės Tėvo valiai. Klusnumas Tėvui yra Kristaus kunigystės pagrindas (140).

173. Seminarijoje aliumnai turi mokytis šitaip suprantamo paklusnumo. Paklusnumas seminarijos vidaus tvarkos nuostatams ir vyresniųjų rekomendacijoms yra viena iš kunigiškojo klusnumo išraiškų.

b) Skaistumas celibate

174. Šiuolaikiniame erotizuotame pasaulyje skaistumas gyvenant celibate yra ypatingas ženklas. “Būdama Jėzaus Kristaus Sužadėtinė, Bažnyčia nori, kad kunigas mylėtų ją visiškai ir ypatingai, kaip ją mylėjo Jėzus Kristus, Galva ir Sužadėtinis. Tad kunigo celibatas yra savęs *Kristuje* ir *su Kristumi* dovanojimas Jo *Bažnyčiai* ir išreiškia kunigo tarnavimą Bažnyčiai Kristuje ir su Kristumi. Tikrasis kunigo dvasinis gyvenimas reikalauja celibatą suprasti ir išgyventi ne kaip izoliuotą arba neigiamą elementą, o kaip teigiamos specifinės ir jam būdingos krypties aspektą, <...> kaip neįkainojamą Dievo dovaną, kaip “sielovadinės meilės paskatinimą”, kaip ypatingą dalyvavimą Dievo tėvystėje ir Bažnyčios vaisingume, kaip eschatologinės Karalystės liudijimą pasauliui” (141). Celibatas yra brangi Dievo dovana Bažnyčiai, o drauge Dievo meilės pasauliui ir nepadalytos kunigo meilės Dievui ir Dievo tautai ženklas.

175. Aliumnams reikia perteikti visą mokymą apie celibatą remiantis Vatikano II Susirinkimo mokymu, popiežiaus Pauliaus VI enciklika *Sacerdotalis caelibatus* ir Katalikiškojo auklėjimo kongregacijos 1974 m. paskelbta *Instrukcija apie ugdymą kunigiškajam celibatui*. Taip pat reikia pabrėžti santuokinio gyvenimo atsisakymą kaip Dangaus karalystės ir kaip Priskėlimo būsimajame gyvenime liudijimą (142). Ugdymą gyventi celibate palankiai veikia rūpinimasis psichiniu ir lytiniu brandumu, gilus maldos gyvenimas, dvasinis vadovavimas, seminarijoje plėtojama sveika draugystė bei savikontrolės formos ir teisinga vienatvės samprata (143).

c) Evangelinis neturtas

176. Evangelinis neturtas yra visų gėrybių pajungimas aukščiausiajam Dievo ir jo Karalystės gėriui. Šį neturtą suprasti ir praktikuoti gali tik tas, kas kontempliuoja ir išgyvena Dievo kaip aukščiausiojo Gėrio ir galutinio turto slėpinį. Per neturtą kunigas tampa panašus į Kristų, kuris buvo neturtingas. Šis neturtas yra pastoracinio pobūdžio: jis leidžia kunigui priimti vargšus ir pačius silpniausius kaip ypatingu būdu jam patikėtuosius. Neturtas leidžia kunigui būti nuolat pasirengusiam eiti ten, kur jis reikalingiausias, neatsižvelgiant į medžiaginį atlygį. Seminarijoje ugdomų aliumnų neturto dvasią formuoja rūpinimasis vargšais, ligoniais bei seneliais, neprisirišimas

prie medžiaginių vertybių, taip pat noras ir gebėjimas dalytis su konfratrais turimomis gėrybėmis (144).

d) Meilė

177. Klusnumo, skaistumo ir evangelinio neturto praktika glaudžiai siejasi su “sielovadine meile broliams” (145).

4. Misijinė ir ekumeninė dvasia

178. Dėl savo tarnystės prigimties kunigai privalo būti pilni misijinės dvasios ir turėti širdį, pasirengusią visur skelbti Evangeliją. Kunigai, gyvenantys “dialogo laikotarpio Bažnyčioje”, turi būti misijos ir dialogo žmonės, o naujosios evangelizacijos poreikis reikalauja iš jų naujo uolumo, naujų metodų ir naujo būdo skelbti bei liudyti Evangeliją (146). Kunigai yra pašaukti dalyvauti rūpinantis visuotine misija. “Per šventimus kunigų gauta dvasinė dovana parengia juos ne kokiais nors ribotai ar siaurai, bet plačiausiai ir visuotinei išganymo misijai, siekiančiai iki žemės pakraščių; todėl kiekviena kunigiškoji tarnystė dalyvauja toje visuotinėje Kristaus patikėtoje apaštalamis misijoje” (147).

179. Popiežius Jonas Paulius II primena, kad “ekumenizmo kelias yra Bažnyčios kelias”, o krikščionių vienybės siekimas yra vienas iš jo pontifikato prioritetų (148). Įgyvendinant Kristaus raginimą, “kad jie būtų viena” (149), negali pritrūkti kunigų bei kandidatų į kunigystę įsipareigojimo, jų “atsinaujinimo ir atsivertimo” (150) maldos.

180. Kunigų, taigi ir klierikų, dvasingumas turi pasižymėti misijiniu ir ekumeniniu uolumu bei atvirumu visuotinės Bažnyčios problemoms. Visi kunigai ir kandidatai į kunigus privalo turėti atvirą širdį, misijinį ir ekumeninį mentalitetą, kad būtų dėmesingi Bažnyčios ir pasaulio poreikiams, budrūs pačių tolimiausiųjų atžvilgiu. Misijinės dvasios ugdymui gali pasitarnauti: susipažinimas su Bažnyčios dokumentais apie misijas, pažintis su popiežiškosiomis misijų draugijomis, misionierių darbu, misijų periodiniais leidiniais, misijų grupelės seminarijoje darbas, o visų pirma nuolatinė malda Bažnyčios misijų intencija. Naujoji evangelizacija suvokia žmogaus asmenybę (*ad intra*) ir visą pasaulį (*ad extra*) kaip visumą.

5. Marijiškasis dvasingumas

181. Pagarba Švenčiausiajai Mergelei Marijai turi ypatingą reikšmę krikščioniškojo gyvenimo atnaujinimui (151). Dera, kad aliumnai, puoselėdami savo dvasinį gyvenimą, su sūnišku pasitikėjimu mylėtų ir gerbtų Švenčiausiąją Mergele Mariją (152). Šventasis Tėvas pabrėžia, jog Marija yra kunigystės motina ir auklėtoja. Ji yra asmenybė, kuri “labiau negu visi kiti atsiliepė į Dievo pašaukimą; ji tapo tokia Žodžio tarnaitė ir mokinė, jog savo širdyje ir kūne pradėjo žmogumi tapusį Žodį, kad galėtų jį dovanoti žmonijai; ji buvo pašaukta auginti vienintelį ir amžinąjį Kunigą <...>. Todėl mes, kunigai, esame pašaukti ugdyti tvirtą ir kupiną meilės pamaldumą Marijai, sekti jos dorybėmis ir dažnai melstis” (153).

182. Marijiškajame dvasingume reikia tęsti brangias Lietuvos katalikams Bažnyčios patvirtintas maldos tradicijas bei praktikas (154).

III. Intelektinis ugdymas – ugdymo priemonė

183. Kunigas – tikėjimo mokytojas – privalo pasižymėti visapusišku ir giliu savo skelbiamo tikėjimo pažinimu. Šis “tikėjimo supratimas” turi būti įgyvendintas per intelektualinį seminaristų ugdymą, kuris “yra artimai susijęs su žmogiškuoju bei dvasiniu ugdymu kaip būtinas jų elementas ir yra būtina tų matmenų išraiška. Jis atspindi būtiną proto poreikį, kurio dėka žmogus turi “dalį Dievo minties šviesoje” ir mėgina pasiekti išmintį, savo ruožtu įgalinančią ir vedančią į Dievo pažinimą ir prigludimą prie jo” (155). Intelektinio kandidatų į kunigystę ugdymo motyvaciją sudaro visų pirma pati kunigiškosios tarnystės prigimtis. Prie to reikia pridurti kunigiškosios misijos vykdymo šiuolaikines sąlygas bei aplinkybes: naujosios evangelizacijos iššūkius, religinį abejingumą ir visuotinai paplitusį netikėjimą, kad galima protu pažinti objektyvią ir visuotinę tiesą, iki tol nežinotas problemas, susijusias su moksliniais bei techniniais atradimais, šiomis dienomis išplitusio pliuralizmo reiškinių, būdingą ne tik pasaulietinei visuomenei, bet taip pat ir Bažnyčios bendruomenei (156).

184. Kai kurie labai konkretūs klausimai, kaip antai kunigo tapatybė, yra giliai susiję su neabstrakčia tiesos problema. Intelektinis ugdymas turi padėti ieškoti savęs ir ugdyti “tiesos kultą”, tikrą tiesos meilę ir pagarbą jai (157).

185. Būsimųjų kunigų intelektualinis ugdymas turi savo tikslus, metodus ir reikalavimus, kurie privalo būti įgyvendinti per visą studijų seminarijoje laikotarpį.

1. Tikslai ir metodai

a) Doktrinos integralumas

186. Pagrindinis seminaristų intelektualinio ugdymo tikslas – perteikti jiems visą ir neiškreiptą Bažnyčios doktriną. Todėl reikia ne tik sistemingai dėstyti jos esminius apmatius, bet taip pat:

- įvesti į teologinę kalbą ir šitaip įgalinti teisingai suprasti doktrininius tekstus;
- mokyti studijuojamų dalykų, traktatų bei teiginių tarpusavio sąrangos bei ryšių;
- įvesti į teisingą doktrinos plėtojimosi ir dabartinio jos pavidalo ryšio su Apreiškimu supratimą (158).

b) Gebėjimas išpažinti tikėjimą

187. Būsimųjų kunigų intelektualinio formavimo tikslas – išugdyti jų gebėjimą išpažinti savo tikėjimą per dialogą su kitais. Todėl dera:

- būtinai atskleisti dabartinį kultūrinį tikėjimo kontekstą;
- parodyti daugiopų priešiškų priėmimų ir drauge mokytis ekumeninės mąstysenos;
- šalintis vienpusiškų poleminių priėmimų, vengti supaprastinimų, veikiau pateikti kitų požiūrių vertinimo kriterijus, o ne iš anksto numatytas nuomones bei nuosprendžius (159).

c) Darbo metodai

188. Šių tikslų įgyvendinimas neįmanomas taikant ligi šiol vyravusius dėstymo metodus. Todėl dera:

- koordinuoti paskaitas su prieinamų knygų bei straipsnių, parengtų pagal studijų programą, skaityba;
- per laiką, numatytą *Ratio studiorum*, vykdyti reguliarias pratybas bei pokalbius pagal visus dėstomuosius dalykus; ypač naudingos bus pratybos, per kurias derinamos įvairių disciplinų žinios (pvz., dogmatikos ir katechetikos, moralinės teologijos ir psichologijos);
- be ano numatyto laiko, sudaryti seminarijoje sąlygas, kad klierikai tobulėtų intelektualiai per reguliarias papildomas paskaitas bei paskaitų ciklus aktualiomis temomis, simpoziumus, diskusijas, naujų knygų pristatymus ir pan. (160).

d) Mokymo planai

189. Atsižvelgiant į intelektualinį kandidatų į kunigus skirtingumą, gali būti instituciškai parengti bent trys alternatyvūs mokymo planai:

- įprastinis kursas, skirtas daugumai kandidatų;
- ypatingasis kursas tiems, kurie nėra pakankamai pasirengę aukštosioms studijoms, tačiau, vyresniųjų nuomone, yra tinkami kunigybei;
- individualūs studijų planai intelektualiu požiūriu gabiausiems kandidatams.

Šie kursai iš esmės turi skirtis ne medžiagos apimtimi, bet studijų metodais ir trukme.

2. Šiuolaikinio seminaristų intelektualinio ugdymo reikalavimai

a) Kunigas – tikėjimo žmogus

190. Aliumnai priima teologijos mokslą kaip giliai tikintys asmenys. “Teologas pirmiausia yra tikintysis, tikėjimo žmogus” (161). Teologijos apmąstymai vienija su Kristumi ir įskiepija tikintį į Bažnyčią.

b) Studijų lygis

191. Būtinai aukštas intelektualinio ugdymo lygis, tai yra toks, kuris leistų kunigams skelbti nesikeičiančią Kristaus evangeliją dabartinėje situacijoje atskleidžiant Evangelijos tikėtinumą teisėtų žmogaus proto reikalavimų akivaizdoje.

c) Kritinis vertinimas

192. Šiandienos pliuralizmo sąlygomis būtinai ypatingas gebėjimas kritiškai vertinti dalykus.

d) Integracija su dvasiniu augimo procesu

193. Intelektinis ugdymas turi būti integruotas su dvasinio augimo procesu. Jis turi pasižymėti asmeniniu Dievo išgyvenimu ir pastanga suprasti jį širdimi (162).

e) Bažnyčios Magisteriumas ir teologų tyrinėjimai

194. Kandidatai į kunigus turi būti supažindinti su Bažnyčios Magisteriumo ir teologinių diskusijų santykio teisingu supratimu (163).

f) Mokslas ir sielovada

195. Būtina teisingai suprasti mokslinių teologijos reikalavimų ir sielovadinės teologijos paskirties ryšį.

g) Įkultūrinimas

196. Mūsų laikų poreikis – ekumeninė ugdymo dimensija ir įkultūrinimas, tai yra mokėjimas pritaikyti Evangelijos skelbimo formas prie kultūrinės situacijos ir poreikių aplinkos, kur turi būti skelbiama Evangelija ir evangelizuojama kultūra (164).

IV. Sielovadinis ugdymas – viso ugdymo proceso vienybės pagrindas ir tikslas

197. “Viso kandidatų į kunigus ugdymo tikslas yra juos parengti ypatingu būdu dalyvauti Kristaus, Gerojo Ganytojo, meilėje. Todėl įvairūs šio ugdymo aspektai turi turėti iš esmės sielovadinį pobūdį. <...> Žmogiškajam, dvasiniam ir intelektiniam ugdymui sielovados tikslai suteikia labai konkretų turinį bei savybes ir apima bei formuoja visą būsimųjų kunigų ugdymą” (165).

198. Būsimųjų kunigų ugdymas turi vykti visą laiką ir įvairiais seminarinio gyvenimo lygmenimis. Seminarijoje “būtina siekti, kad auklėtiniai, išsižiūrėję į mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus, Mokytojo, Kunigo, Ganytojo, pavyzdį, taptų tikrais sielų ganytojais: pasirengtų Žodžio tarnybai – vis giliau suprastų apreikštąjį Dievo žodį, jį apmąstydami įsisąmonintų, išreikštų kalba ir elgesiu. Būtina, kad jie pasirengtų Dievo garbinimo tarnybai ir šventinimo veiklai, meldamiesi ir atlikinėdami šventas liturgines apeigas, vykdytų išganymo darbą Eucharistine auka ir sakramentais; pasirengtų ganytojo pareigoms, kad mokėtų žmonėms atstovauti Kristų, kuris “atėjo, ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti ir savo gyvybės atiduoti kaip išpirkos už daugelį” (166), kad, tapę tarnais, laimėtų daugelį” (167).

199. Pastoracinis būsimųjų ganytojų ugdymas turi apimti brandžią pastoracinę refleksiją ir atitinkamą sielovados praktiką.

1. Brandi pastoracinė refleksija

200. Būsimųjų ganytojų pastoracinio ugdymo būdas yra taip pat perteikti tokį teologijos supratimą bei mokymą, kad būtų išsaugotas tinkamas santykis tarp “teologijos mokslinio griežtumo ir jos tikslo, sielovadinės paskirties”. Teologijos sielovadinis pobūdis nesumenkina teologijos doktriniškumo arba moksliskumo. Priešingai, tai reiškia, kad teologija įgalina būsimuosius kunigus skelbti Evangeliją atsižvelgiant į savo epochos kultūros veiksnius ir formuoti sielovados veiklą pagal autentišką teologijos viziją (168). Iš to išplaukia, jog praktinė teologija nėra ir negali būti “tikrosios” teologijos “priedu”, nors joje pateikiamos išvados iš bibliinių, patristinių šaltinių, doktrininų disciplinų (dogminės, moralinės teologijos), ji taip pat apima daug humanitarinių mokslų medžiagos bei metodų.

201. Teologiškai apmąstant pastoraciją, ypatingą dėmesį reikia atkreipti į teologinio pažinimo vienybę, drauge išryškinant teologijoje taikomų klausimų, funkcijų bei metodų sudėtingumą. Teologija turi būti suprantama kaip nustatantis ir tiriantis mokslas, o drauge kaip išminties šaltinis, tarnaujantis žmogiškajam tikėjimui. Visa katalikiškoji teologija nėra vien tik racionalus tikėjimo supratimas, interpretacija, susijusi su žmogumi ir žmogaus kontekstu. Teologija nori būti angažuotas mokslas, *scientia fidei*, Dievo išmintis, bažnytinis mokslas, išaugantis iš Bažnyčios, joje veikiantis ir esantis jos funkcija. “Be abejo, gyvasis Magisteriumas ir teologija, nepaisant skirtingų dovanų bei funkcijų, galiausiai siekia to paties tikslo – išlaikyti Dievo tautą išlaisvinančioje šviesoje ir taip ją padaryti tautų šviesa” (169).

202. Ugdant kandidatus į kunigus, pastoracijos srityje “būtina studijuoti atitinkamą teologijos discipliną – pastoracinę arba praktinę teologiją, kuri yra kasdienio Bažnyčios kūrimo istorijoje dvasios galia <...> mokslinis apmąstymas” (170). Drauge tai yra mokslas apie Bažnyčią kaip “visuotinio išganymo sakramentą, kaip Jėzaus Kristaus išganomosios veiklos žodžiu, sakramentais ir meilės tarnavimu gyvą ženklą ir įrankį” (171). Tai reiškia, kad prielaidų pastoracinės teologijos objektui reikia ieškoti Dievo žodžio teologijos, ekleziologijos, soteriologijos ir sakramentologijos srityje. Vienijantis čia yra kristologinis ir pneumatologinis principas.

203. Mokant šios teologinės disciplinos, reikia atsiminti, kad “pastoracinė teologija yra ne tik išmanymas bei nurodymų ar patirčių rinkinys. Ji yra lygiavertė teologijos disciplina, nes jos pagrindai ir kriterijai sielovadinės Bažnyčios veiklos istorijoje kyla iš tikėjimo; Bažnyčia kiekvieną dieną “gimdo” Bažnyčią, kaip labai taikliai suformulavo Beda Garbingasis: *Nam et Ecclesia quotidie gignit Ecclesiam*” (172). Kaip ji gyvybingai ir išganingai stosi pati save, taip ir pastoracinė teologija kaip objektą turi *mysterium Christi in historia salutis*. Metodologinėje plotmėje pastoracinė teologija pasitelkia teologines prielaidas ir nagrinėja visuomeninę kultūrinę bažnytinę situaciją, kurioje vykdoma evangelizacinė veikla (173).

2. Pastoracinė praktika

204. “Pastoracinės teologijos studijos turi nušviesti konkrečią veiklą, kurios kandidatai į kunigus turi imtis laipsniškai, drauge su kitais įpareigojimais, uždedamais ugdymo programos” (174). Visas praktinis aliumnų įvedimas į išganomųjų kunigo funkcijų atlikimą turi vykti prieš akis turint tikro evangelizavimo ir tarnavimo kontekstą. “Taip suprastas sielovadinis ugdymas tikrai negali būti vien paprasčiausias mokymas, supažindinantis su tam tikra sielovados technika. Seminarijos programa turi suteikti sielovadinio jautrumo, mokėjimo sąmoningai ir brandžiai prisiimti atsakomybę pradmenis, įdiegti įprotį vertinti problemas, rinktis prioritetus ir daryti sprendimus pagal visada vienprasmiskus tikėjimo nurodymus ir pačios sielovados teologinius reikalavimus” (175).

205. Tolydžio įgydami ganytojiškos tarnystės patirties, būsimieji kunigai pamažu įsitraukia į gyvą pastoracinę savo vietinės Bažnyčios tradiciją, mokosi atverti protą ir širdis misijinei Bažnyčios gyvenimo dimensijai, praktikuoja pirmąsias tarpusavio bendradarbiavimo formas, taip pat pradeda dirbti kartu su kunigais, su kuriais ateityje bendradarbiaus (176).

206. Šių pastoracinių aliumnų “patirčių” tikslas yra parengti juos kaip būsimuosius kunigus, kurie savo, kaip bendruomenės “vyresniųjų”, misiją išgyventų kaip tarnystę ir vengtų viršenybės nuostatos ir tokio valdžios vykdymo, kuris neturi nieko bendro su pastoracine meile (177).

207. Per visą seminarinio ugdymo laiką visos aliumno tarnystės privalo turėti tikslą gaivinti Bažnyčią, kuri savo esme yra “slėpinys, komunija ir misija” (178). Šios aliumnų tarnystės bei praktikos turi būti susietos:

– arba su pačiu seminarijos gyvenimu (čia visų pirma priklauso lektoriaus ir akolito tarnystė ir diakonatas);

– arba su aplinka anapus seminarijos; šiuo atveju pasirenkant tarnysčių formą bei vietą, kur aliumnai turi įgyti pastoracinės patirties, “pirmenybė turi būti teikiama parapijai – gyvai ląstelei su įvairiausia ir specifine sielovados patirtimi, kurios dėka kandidatai į kunigus susidurs su ypatingomis savo būtinosios tarnystės problemomis” (179).

208. Visoje šioje aliumnų pastoracinėje veikloje dera siekti, kad “įvairios kandidatų į kunigus patirtys įgytų aiškų “tarnaujamąjį” pobūdį, kad aiškiai sietųsi su kitais reikalavimais, keliamais kunigų ugdymui, taip pat su Žodžio skelbimo, liturgijos ir bendruomenės vadovavimo tarnyba (aišku, ne studijų sąskaita)” (180).

V. Propedeutinis laikotarpis

209. Popiežius Jonas Paulius II moko, jog į aukštesniąją seminariją stojantys kandidatai privalo būti iš anksto atitinkamai parengti (181). Anksčiau tai atlikdavo žemesniosios (mažosios) kunigų seminarijos, taip pat pačios krikščioniškosios šeimos ir parapijų bendruomenės, galėjusios teikti kandidatams į aukštesniąsias seminarijas reikiamų žinių ir krikščioniškąjį ugdymą.

210. Šiandien yra kitaip, nes vis daugiau jaunuolių į seminariją ateina su tikėjimo pagrindų, maldos, kultūros ir kitų sričių spragomis. Šie jaunuoliai dažnai užsikrėtę “šio pasaulio dvasia”, pasaulio “sužeisti”. Neretai kandidatai į seminariją ateina iš suirusių, paveiktų alkoholizmo, religišškai abejingų šeimų. Dalis kandidatų yra mažiau psichiškai atsparūs, dažnai nebrandūs kaip asmenybės. Tokia situacija reikalauja ypač rūpintis įstojusiais į seminariją kandidatais.

211. Propedeutiniu laikotarpiu aliumnai turi būti kokiu nors būdu atskirti nuo kitų kursų aliumnų.

212. Propedeutiniu laikotarpiu ypatingą dėmesį derėtų atkreipti į kandidatų žmogiškojo bei dvasinio ugdymo spragų pašalinimą, suteikti kandidatams galimybę geriau pažinti pačią kunigystę ir jos reikalavimus, supažindinti juos su vidinio gyvenimo principais ir pašaukimo malone. Propedeutinis laikotarpis turėtų suteikti kandidatams galimybę užpildyti galimas intelektualinio ir kultūrinio pobūdžio spragas, kad geriau pasirengę jie galėtų imtis tolesnių filosofijos ir teologijos studijų.

VII SKYRIUS

NUOLATINIS KUNIGŲ UGDYMAS

213. Ugdymas seminarijoje privalo pažadinti kandidato į kunigus troškimą toliau plėtoti žinias, o visų pirma pradėti nuolatinio brendimo kiekvienoje kunigiškojo ugdymo – žmogiškojo, dvasinio, intelektualinio ir pastoracinio – srityje procesą. Seminarijos dėstytojai bei ugdytojai turi taip perteikti mokymo bei ugdymo turinį, kad sukeltų troškimą (182) ir norą pagilinti seminarijos žinias asmeninėmis studijomis bei pastangomis (183), taip pat būdami atviri tiems mokytojams, iš kurių gali gauti tolesnį ugdymą. Seminarinis ugdymas turi apimti nuolatinio ugdymo pradmenis ir parodyti šio nuolatinio ugdymo reikalingumą, taip pat tolesnius etapus kunigiškajame gyvenime.

214. “Šventimų sakramento dinamika grindžia ir motyvuoja nuolatinį ugdymą” (184). Kunigas, tapęs panašus į Jėzų Kristų, Galvą ir Ganytoją, ir pasiūstas į Dievo tautą vykdyti pastoracinės tarnystės, dalyvauja ganytojiškoje meilėje, kuri yra nuolatinio ugdymo siela ir išorinė forma ir suponuoja nuolatinį augimą. Be grynai žmogiškosios motyvacijos, pagrindžiančios nuolatinio kunigų ugdymo būtinybę, pirmoje vietoje reikia pateikti teologines priežastis, kylančias iš kūrybinės galios paties pašaukimo, kuris savo ruožtu yra pašaukimas “į kunigystę” ir “kunigystėje” (185).

215. Diecezijos vyskupas kaip Bažnyčios vienybės “palaikytojas”, padedamas paskirtų kunigų, nustato nuolatinio ugdymo programą ir dalyvauja ją įgyvendinant.

I. Nuolatinio ugdymo sąlygos bei reikalavimai

216. Įvairiais kunigiškosios tarnystės bei gyvenimo laikotarpiais nuolatinis ugdymas privalo atsižvelgti į konkrečias aplinkybes, kuriose gyvena kunigas: jo amžių, patirtį, polinkius, pareigas.

a) Pirmieji kunigystės metai

217. Ypatingą reikšmę turi pirmieji metai po šventimų, kai neopresbiteris pradeda savo tarnystę. Neapsunkinant jauno kunigo gausiomis paskaitomis, reikia padėti jam susipažinti su visomis kunigo tarnystės sritimis.

218. Kunigai, kurie studijuoja specialiuosius dalykus aukštosiose mokyklose, tuo pat metu privalo turėti galimybę gilinti dvasinį gyvenimą bei pastoracinę patirtį.

b) Kunigų susitikimai

219. Visi kunigai privalo dalyvauti bendruose kunigų susitikimuose ne tik rajoninių arba dekanato konferencijų metu. Rekomenduojamos bendros susikaupimo dienos, ilgesnės uždarnos rekolekcijos, Švenčiausiojo Sakramento adoracijos, intelektualinio bei pastoracinio ugdymo tobulinimo susitikimai.

c) Vyresnieji kunigai

220. Vyresnieji kunigai turi būti pasirengę mokėti dalytis patirtimi bei atsakomybe su jaunesniųjų kunigų kartomis.

e) Kunigai emeritai

221. Kunigai emeritai turi teisę į ypatingą globą, kuri leistų jiems išgyventi naują gyvenimo laikotarpį suvokiant, jog ir toliau lieka reikalingi Bažnyčiai, kuriai visą gyvenimą tarnavo. Reikia jiems sudaryti galimybę dalyvauti kunigų susitikimuose, susikaupimo dienosose bei rekolekcijose. Paskutiniu metu gyvenimo laikotarpiu nuolatinis ugdymas apima pasirengimą susitikti su Viešpačiu ir noriai priimti jo valią. Senyviems kunigams reikia taip pat padėti tvarkyti gyvenimiškuosius reikalus, prieš išeinant pas Viešpatį.

II. Nuolatinio ugdymo apimtys ir rūšys

222. Nuolatinis ugdymas turėtų apimti visas kunigo tarnystės bei gyvenimo sritis: žmogiškąją, dvasinę, intelektinę ir pastoracinę.

a) Žmogiškasis ugdymas

223. “Kunigystės ugdymo gilinimas pirmiausia susijęs su jo žmogiškuoju matmeniu” (186). Ši nuolatinio ugdymo rūšis turi apimti asmeninės kultūros ir bendravimo kultūros kėlimą, tinkamą celibato, vienatvės ir draugystės išgyvenimą, gebėjimą gyventi klebonijos, dekanato, bendrakursių bendruomenėje, žmogiškąjį dėmesingumą artimųjų kentėjimams (187).

b) Dvasinis ugdymas

224. “Kunigo ugdymo dvasinio matmens gilinimas yra priesakas naujai gyventi pagal Evangeliją, o tam kunigas pašauktas ypatingu būdu Šventosios Dvasios, išliejamos šventimų sakramentu” (188). Kunigo dvasinio ugdymo programa, be kita ko, turi apimti kunigo pašventinimą per supanašėjimą su Kristumi, Galva ir Ganytoju (189), sąmoningą liturginių, sakramentinių ir sielovadinių veiksmų išgyvenimą, eucharistinį pamaldumą, reguliarų Švenčiausiojo Sakramento lankymą, tylos ir susikaupimo pamėgimą, Susitaikinimo sakramento ir dvasinio vadovavimo reikalingumo suvokimą, “Gerojo Ganytojo, atiduodančio už avis savo gyvybę”, dvasingumo pagilinimą, pamaldumą Dievo Motinai, kunigystės džiaugsmą, priklausymo vietinei Bažnyčiai – ryšio su vyskupija – suvokimą (190). Šį ugdymą įgyvendinti turi padėti kunigų draugijos, ypač pasižyminčios ypatingu ryšiu su vyskupija (191).

c) Intelektinis ugdymas

225. “Kunigo intelektinis ugdymas irgi turi būti tęsiamas ir gilinamas visą gyvenimą, ypač rimtomis ir sistemingomis kultūrinėmis studijomis bei jų pritaikymu” (192). Intelektiškai ugdomas kunigas turi gauti naują informaciją apie išleistas knygas, pasirodžiusius straipsnius, bendrai aptariant leidybines naujoves. Kiekvienas kunigas privalo susipažinti su Bažnyčios Magisteriumo dokumentais bei pranešimais (enciklikomis, apaštališkaisiais paraginimais, proginiiais Popiežiaus laiškais, kongregacijų dokumentais) ir juos turėti; kunigas privalo puoselėti atvirą ir palankią nuostatą Bažnyčios Magisteriumo tradicijos atžvilgiu.

d) Sielovadinis ugdymas

226. “Nuolatinio ugdymo sielovadinį aspektą gerai išreiškia apaštalo Petro žodžiai: “Patarnaukite vieni kitiems kaip geri daugių Dievo malonės šeimininkai, sulig kiekvieno gautą malonę” (1 Pt 4, 10) (193). “Sielovadinės meilės” dėka čia turi būti pasiekta įvairių nuolatinio ugdymo aspektų vidinė vienybė. Šis ugdymas turi būti įgyvendinamas evangeline dvasia ir būti naujų metodų ir naujo pastoracinio uolumo nuolatinė paieška (194). Reikia įtvirtinti ir ugdyti nuodėmklausio tarnystės ir dvasinio vadovavimo pamėgimą, kaskart geriau pažinti žmonių ir visuomenės gyvenimo sąlygas, tobulinti gebėjimą bendradarbiauti su pasauliečiais. Prie neatidėliotinių uždavinių priklauso nuolatinis šeimų bei jaunimo sielovados problemų studijavimas.

227. Šitaip suvokiamas ir vykdomas nuolatinis ugdymas palengvins kunigams nuo pat pradžių formuoti savo kunigiškąjį gyvenimą evangelinės pusiausvyros dvasia (195).

III. Nuolatinio ugdymo programos

a) Pasikeitimas programomis

228. Būtų naudinga, kad, siekiant tarpusavio praturtinimo, tarp atskirų vyskupijų būtų keičiamasi ugdymo programomis.

b) Vyskupų konferencijos kunigų reikalų komisijos tarpininkavimas

229. Vyskupų konferencijos kunigų reikalų taryba turi kaupti įvairiose vyskupijose taikomas programas, kad galėtų pasitarnauti toms vyskupijoms, kurios norėtų jomis pasinaudoti.

VIII SKYRIUS

UGDYTOJŲ UGDYMAS

230. Apaštališkajame paraginiame *Pastores dabo vobis* tarp daugelio veiksmų, kuriais siekiama atgaivinti seminarijose ugdomąjį darbą, pirmoje vietoje minimas tinkamas ugdytojų parengimas (196).

231. “Kandidatų į kunigus ugdymo uždavinys reikalauja ne tik specialaus ugdytojų parengimo – profesinio, pedagoginio, dvasinio, žmogiškojo bei teologinio, – bet ir bendrumo bei bendradarbiavimo dvasios deramai įgyvendinant seminarijos programą, kad nuolatos būtų išlaikoma Rektoriaus vadovaujamos seminarijos sielovados veiklos vienybė. Ugdytojai turi liudyti tikrą evangelinį gyvenimą ir visišką atsidavimą Viešpačiui. Reikia stengtis, kad jų gyvenimas pasižymėtų tam tikru stabilumu ir kad jie gyventų seminarijos bendruomenėje. Jie turi būti artimai susiję su vyskupu kaip pirmu asmeniu, atsakingu už kunigų ugdymą” (197).

I. Ugdymo atnaujinimo reikalavimai

a) Aktyvi pedagogika

232. Kadangi ugdymo darbas tampa vis sudėtingesnis, ugdytojams keliami didesni reikalavimai. Būtina aktyvi pedagogika, suvokianti gyvenimo tikrovę, jautriai

atsižvelgianti į asmens vystymosi procesus, kurie šiandien tampa vis labiau diferencijuoti ir sudėtingesni (198).

b) Mokėjimas dirbti grupėje

233. Ugdomojo darbo turėtų imtis kunigai, pasižymintys *comunio* ir bendradarbiavimo dvasia, turintys kolektyvinio darbo patyrimą (198).

c) Pedagoginė charizma

234. Parenkant ugdytojus, “svarbiau rūpintis kandidatų charizma bei asmeninėmis dovanomis, negu detalaus pasirengimo ar specialiųjų studijų būtinybę” (200).

II. Atsakingieji už ugdytojų ugdymą

a) Vyskupas

235. “Pirmutinis Kristaus atstovas kunigystės ugdyme yra vyskupas” (201). Jis vykdo ugdymo pareigą drauge su seminarijos vadovybe bendros atsakomybės ir vienybės dvasia (202).

b) Kunigija

236. Seminarijos ugdytojus geranoriška pagalba privalo paremti vyskupijos kunigija ir kitos apaštališkosios bendruomenės (203).

III. Ugdytojų parinkimo kriterijai

237. Visi seminarijos ugdytojai privalo pasižymėti:

1. Tikėjimo dvasia (204).
2. Teisinga sielovadine nuojauta (205).
3. Komunijos dvasia (206).
4. Žmogiškąją brandą ir psichinę pusiausvyrą (207).
5. Sąžiningumu ir brandžiu gebėjimu mylėti (208).
6. Gebėjimu bendrauti (209).
7. Pozityviu ir kritiniu požiūriu į šiuolaikinę kultūrą (210).
8. Atskiroms funkcijoms atlikti – rektoriaus, vicerektoriaus, ugdytojo (prefekto), dvasios tėvo, studijų prefekto (dekano) – taip pat reikalaujama būtinos kvalifikacijos (211).

IV. Ugdytojų ugdymo principai

a) Integralus ugdymas

238. Ugdant ugdytojus, reikia atsižvelgti į visus bendrojo kandidatų į kunigus ugdymo aspektus: žmogiškąjį, intelektinį, dvasinį ir sielovadinį ugdymą, atsimenant, kad “žmogiškajam, dvasiniam ir intelektiniam ugdymui sielovados tikslai suteikia labai konkretų turinį bei savybes ir integruoja bei formuoja visą būsimųjų kunigų ugdymą” (212).

b) Specializacija pagal funkcijas

239. Visus anksčiau paminėtus aspektus turi vainikuoti pedagoginis parengimas, atsižvelgiant į konkrečius atliekamų funkcijų reikalavimus (213).

c) Nuolatinis ugdymas

240. Seminarijos ugdytojai neatleidžiami nuo “nuolatinio ugdymo” pareigos (214).

V. Priemonės

a) Oficialūs Bažnyčios dokumentai

241. Kiekviena seminarija privalo turėti:

1. Šventojo Tėvo mokymų apie kunigystę ir seminarinį gyvenimą rinkinį.
2. Apaštalo Sosto, visų pirma Katalikiškojo auklėjimo kongregacijos dokumentus.
3. Nuolat atnaujinamą kunigams skirtą teologinės, filosofinės literatūros katalogą.

b) Asmeninė patirtis

242. “Asmeninė ugdytojų patirtis yra ypač svarbus nuolatinio ugdymo šaltinis. Ugdytojas mokosi ir tobulinasi vykdydamas konkrečias savo tarnystės užduotis su sąlyga, kad pats atsiduoda nuolatinei broliškai verifikacijai per dialogą su kitais ugdytojais” (215).

c) Specializuoti kursai

243. Pageidautina nuolatinio ugdymo priemonė yra specialių kursų lankymas arba nuolatinis atsinaujinimas bei pasitobulinimas kokiame nors specializuotame centre. Šio tipo nuolatinio ugdymo programose turi būti numatyti ilgesni dvasinio atsinaujinimo laikotarpiai (rekolekcijos, susikaupimo dienos, ignaciškosios mėnesio pratybos).

NUORODOS

Nuorodų santrumpos

AA – Vatikano II Susirinkimas, *Apostolicam actuositatem*, Vilnius 2001.

CD – Vatikano II Susirinkimas, *Christus Dominus*, Vilnius 2001.

ChL – Jonas Paulius II, *Christifideles laici*, Vilnius 1994.

CIC – Kanonų teisės kodeksas, Roma 1983.

DPE – Katalikiškojo auklėjimo kongregacija, *Directive sulla preparazione degli educatori nei seminari*, Roma 1994.

DV – Vatikano II Susirinkimas, *Dei Verbum*, Vilnius 2001.

FC – Jonas Paulius II, *Familiaris consortio*, Vilnius 1994.

GE – Vatikano II Susirinkimas, *Gravissimum educationis*, Vilnius 2001.

GS – Vatikano II Susirinkimas, *Gaudium et spes*, Vilnius 2001.

IGLH – *Institutio Generalis Liturgiae Horarum*, Roma 2000.

IGMR – *Institutio Generalis Missalis Romani*, Roma 2002.

KBK – Katalikų Bažnyčios katekizmas, Kaunas 1996.

KTGV – Dvasininkijos Kongregacija, *Kunigų tarnybos ir gyvenimo vadovas*, Vilnius 1995.

LG – Vatikano II Susirinkimas, *Lumen gentium*, Vilnius 2001.

OT – Vatikano II Susirinkimas, *Optatam totius*, Vilnius 2001.

PDV – Jonas Paulius II, *Pastores dabo vobis*, Vilnius 1996.

PO – Vatikano II Susirinkimas, *Presbyterorum ordinis*, Vilnius 2001.

RFIS – Katalikiškojo auklėjimo kongregacija, *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, Roma 1985.

SC – Vatikano II Susirinkimas, *Sacrosanctum Consilium*, Vilnius 2001.

- (1) Plg. OT 1.
- (2) PDV, 63.
- (3) Plg. PDV 15.
- (4) LIUDYKIME KRISTŲ, Popiežiaus Jono Pauliaus II kalbos, pasakytos Lietuvoje 1993 m. rugsėjo 4 - 8 d., "Katalikų pasaulis", Vilnius, 1994, p. 15.
- (5) Ten pat, p. 20.
- (6) PDV, 60.
- (7) Plg. PDV 58.
- (8) LG, 11; plg. KBK, 1535–1536.
- (9) PDV, 5; AA, 11.
- (10) Plg. PDV 7.
- (11) Plg. LG, 9.
- (12) PDV, 35; plg. LG, 9.
- (13) Plg. AA, 3; PDV, 35.
- (14) Plg. LG, 10; PDV, 35, 37–38.
- (15) PDV, 34; plg. Pontificia Opera per le Vocazioni Ecclesiastiche, *Sviluppi della pastorale delle vocazioni nelle Chiese Particolari*, Tipografia Vaticana 1992; Pontificia Opera per le Vocazioni Ecclesiastiche, *La pastorale delle vocazioni nelle Chiese Particolari d'Europa*, 5–10 05 1997, Roma, 1997.
- (16) Plg. PDV, 38.
- (17) Mt 9, 38
- (18) Plg. PO, 9, 18; AA, 11, 16; PDV, 38.
- (19) Plg. SC, 9–12; PDV, 38.
- (20) PDV, 39.
- (21) PDV, 39.
- (22) PDV, 39; plg. OT, 2.
- (23) PDV, 40.
- (24) PDV, 40.
- (25) PDV, 41.
- (26) Plg. CD, 15; CIC kan. 233; PDV, 41.
- (27) PDV, 7.
- (28) Plg. OT, 2; PDV, 41; Popiežiškoji šeimos taryba. *La formazione del sacerdote e la pastorale della famiglia*. VIII Assemblea plenaria (Roma, 1977).
- (29) Plg. GE ,3, 8; AA, 11; LG 11; PD, 68.
- (30) Plg. OT, 2; PO 6; PDV, 41.
- (31) OT, 2; plg. PDV, 41.
- (32) PDV, 41.
- (33) Plg PDV, 41.
- (34) Plg. PDV, 68; Popiežiškoji pasauliečių reikalų taryba. *La formazione dei sacerdoti nelle circostanze attuali: contributo dei laici*, 1990.
- (35) PDV, 41.
- (36) PDV, 68.
- (37) PDV, 68.
- (38) PDV, 63; plg. CIC kan. 234-235; OT, 3; Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. Lettera circolare I seminari minori (1968 gegužės 23.); Nota L'istituzione dei seminari minori (1976 birželio 7).
- (39) Plg. RFIS,16.
- (40) Plg. RFIS,11.
- (41) PDV, 63.
- (42) PDV, 11.
- (43) PDV, 12; plg. KBK, 1563.
- (44) PDV, 16.
- (45) PDV, 15.
- (46) PDV, 70.
- (47) Plg. PO, 10.
- (48) Plg. 2 Kor 5, 20; KBK, 1548–1550.
- (49) PDV, 16; plg. KBK, 1550.
- (50) PDV, 15.
- (51) PDV, 15.
- (52) Plg. PDV, 16.
- (53) PDV, 35.

- (54) Plg. *Mk* 3, 13.
(55) *OT*, 2.
(56) Plg. *RFIS*, 39.
(57) Plg. *PDV*, 35.
(58) *PDV*, 60.
(59) *PDV*, 60.
(60) *PDV*, 60.
(61) *PDV*, 65.
(62) Plg. *PDV*, 66; *CIC*, 235–240; *OT*, 4–5.
(63) *PDV*, 60.
(64) *PDV*, 42.
(65) Plg. *Lk* 10, 17; *Jn* 15, 11; 16, 22; 20, 20.
(66) *PDV*, 60.
(67) Plg. *PDV*, 43.
(68) *OT*, 8.
(69) *Mt* 18, 20.
(70) Plg. *PDV*, 66.
(71) Plg. *OT*, 28–31; *PDV*, 66.
(72) *PDV*, 60.
(73) *PDV*, 60.
(74) *OT*, 9.
(75) *OT*, 8.
(76) *PDV*, 66.
(77) Plg. *PDV*, 66.
(78) Plg. *CIC*, 1357 § 1.
(79) *OT*, 5.
(80) Plg. *RFIS*, 37.
(81) Plg. *CIC*, 1357 § 2.
(82) Plg. *OT*, 18.
(83) Plg. *OT*, 5.
(84) Jo asmeninės bei profesionaliosios savybės smulkiai nusakomos Katalikiškojo auklėjimo kongregacijos dokumente *Direttive sulla preparazione degli educatori nei seminari*, 43; plg. *OT*, 29.
(85) Plg. *OT*, 5.
(86) Plg. *RFIS*, 30; *PDV* 67; *DPE*, 45–46, 63–64.
(87) Plg. *DPE*, 44, 61.
(88) Plg. *PDV*, 66.
(89) Plg. *DPE*, 44, 61.
(90) Plg. *RFIS*, 34.
(91) Plg. *RFIS*, 36.
(92) Plg. *PDV*, 67; *DPE*, 46.
(93) Plg. *PDV*, 67; *DPE*, 29, 43.
(94) Plg. *PDV*, 66.
(95) Plg. *Apd* 4, 32; *RFIS*, 29.
(96) Plg. *OT*, 6; *RFIS* 39.
(97) Katalikiškojo auklėjimo kongregacija, *Instrukcija dėl asmenų su homoseksualiais polinkiais pašaukimo atpažinimo kriterijų svarstant jų priėmimą į seminarijas ir leidimą priimti šventimus*, 2 (2005 lapkričio 4 d.).
(98) Plg. *CIC*, 1371.
(99) Plg. *RFIS*, 39.
(100) Plg. *PDV*, 43
(101) Plg. *PDV*, 50
(102) Plg. *CIC*, kan. 243.
(103) *PDV*, 44; plg. *GS*, 27; *FC*, 37.
(104) Plg. *OT* 11; *GE* 2; *RFIS* 51; *PDV* 43–44.
(105) 2 *Kor* 4, 7.
(106) Plg. *Pr* 1, 27.
(107) Plg. *Rom* 8, 14–17.
(108) Plg. *Pr* 1, 27.
(109) Plg. *Mt* 19, 12.
(110) Plg. *Pr* 2, 24.

- (111) Plg. *PDV*, 44; *KBK*, 1579, 2348–2349.
- (112) Plg. Paulius VI. Enciklika *Sacerdotalis caelibatus*; Jonas Paulius II. Laiškas kunigams Didžiojo ketvirtadienio proga, 1995; Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. *Orientamenti educativi per la formazione al celibato sacerdotale* (1974 balandžio 11 d.); Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. *Orientamenti educativi sull'amore umano. Lineamenti di educatione sessuale* (1983 lapkričio 1).
- (113) *Gal* 5, 1
- (114) Plg. *OT*, 6, 11.
- (115) Plg. *GS*, 16.
- (116) *1 Kor* 4, 4.
- (117) Plg. *Lk* 19, 17.
- (118) Plg. *OT*, 11.
- (119) *PDV*, 19; plg. *LG*, 40.
- (120) *PDV*, 45; plg. Katalikiškojo auklėjimo kongregacija, Lettera circolare *Su alcuni aspetti più urgenti della formazione spirituale nei seminari* (1980 sausio 6).
- (121) *PDV*, 45.
- (122) *PDV*, 21; plg. *PO*, 2, 12.
- (123) *OT*, 8; plg. *RFIS*, 44; Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. *Istruzione sulla formazione liturgica nei seminari* (1979 birželio 3).
- (124) *PDV*, 16.
- (125) *Jn* 15, 15.
- (126) Plg. *PDV*, 26.
- (127) *DV*, 25; plg. Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. *Istruzione sulla formazione liturgica nei seminari* (1979 birželio 3), 9-10.
- (128) *PDV*, 47.
- (129) *PDV*, 47; plg. *DMVP*, 40; *RFIS*, 57.
- (130) Jonas Paulius II. Apaštališkasis laiškas *Oriente lumen*. (1995 gegužės 2), 16
- (131) Plg. Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. *Istruzione sulla formazione liturgica nei seminari*, 23, 27; Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. Lettera circolare *Su alcuni aspetti più urgenti della formazione spirituale nei seminari*, 74.
- (132) *PDV*, 26; plg. *KTGV*, 53; *RFIS*, 55.
- (133) Plg. *RFIS*, 52–53.
- (134) Plg. *Jn* 10, 11–15; 15, 12.
- (135) *PDV*, 23; plg. *KTGV*, 48; *RFIS*, 44.
- (136) Plg. *PO* 12; *KTGV*, 30.
- (137) Plg. *Tit* 1, 7–8.
- (138) *Mk* 10, 45.
- (139) *1 Kor* 4, 1.
- (140) Plg. *Rom* 5, 19; *KTGV*, 61–63.
- (141) Plg. *PDV* 29; *KTGV*, 57–60.
- (142) Plg. *Mt* 19, 12; *Lk* 20, 30.
- (143) Plg. Tikėjimo mokslo kongregacija. Laiškas dėl kai kurių krikščioniškosios meditacijos formų *Orationis formas* (1989 spalio 15).
- (144) Plg. *RFIS*, 50.
- (145) *PDV*, 30.
- (146) Plg. *PDV*, 18.
- (147) Jonas Paulius II. Enciklika *Redemptoris missio*, 67.
- (148) Plg. Jonas Paulius II. Enciklika *Ut unum sint*, 7, 99.
- (149) *Jn* 17, 11
- (150) Jonas Paulius II. Enciklika *Ut unum sint*, 15
- (151) Plg. Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Marialis cultus* (1974 vasario 2), 57.
- (152) Plg. *OT*, 8; Jonas Paulius II. Enciklika *Redemptoris Mater*, 42–47; La Congregazione per l'Educazione Cattolica, Lettera circolare *La Vergine Maria nella formazione intellettuale e spirituale* (1988 kovo 25).
- (153) *PDV*, 82; plg. *KTGV*, 68.
- (154) Plg. Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Marialis cultus*, 41–54; *IGMR*, 316; *IGLH*, 240.
- (155) *PDV*, 51; plg. *KTGV*, 77
- (156) Plg. *PDV*, 51.
- (157) Plg. *PDV*, 52; Katalikiškojo auklėjimo kongregacija Lettera circolare *L'insegnamento della filosofia nei seminari* (1972 sausio 20).

- (158) Plg. *OT*, 16; Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. *La formazione teologica dei futuri sacerdoti* (1976 vasario 22), 1 – 6.
- (159) Plg. Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. *La formazione teologica dei futuri sacerdoti*, 17 –28.
- (160) Plg. *OT*, 17; *RFIS*, 80. 90 –91; Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. *La formazione teologica dei futuri sacerdoti*, 43 – 135.
- (161) *PDV*, 53.
- (162) Plg. *PDV*, 51
- (163) Plg. Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. *La formazione teologica dei futuri sacerdoti*, 43 –47.
- (164) Plg. *PDV*, 53–56.
- (165) *PDV*, 57; plg. *Chl*, 21–22; *OT*, 16.
- (166) *Mk* 10, 45; plg. *Jn* 13, 12–17.
- (167) *OT*, 4; plg. 1 *Kor* 9, 19.
- (168) *PDV*, 55.
- (169) *PDV*, 55.
- (170) *PDV*, 57.
- (171) *PDV*, 57.
- (172) *PDV*, 57.
- (173) Plg. *PDV*, 57.
- (174) *PDV*, 57; plg. *RFIS*, 97–98.
- (175) *PDV*, 58.
- (176) Plg. *PDV*, 58.
- (177) Plg. *PDV*, 58.
- (178) *PDV*, 59.
- (179) *PDV*, 58; plg. Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. Lettera circolare *Il fenomeno della mobilita umana* (1986 sausio 25); *Direttive sulla formazione dei seminaristi circa I problemi relativi al matrimonio et alla famiglia* (1995 kovo 19); *Orientamenti per la formazione dei futuri sacerdoti circa gli strumenti della comunicazione sociale* (1996 kovo 19); *La dottrina sociale della Chiesa nella formazione sacerdotale. Orientamenti per lo studio et insegnamento* (1988 gruodžio 30).
- (180) *PDV*, 58.
- (181) Plg. *PDV*, 62; Išsamesnius nurodymus šiuo klausimu pateikia dokumentai: Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. *Istruzione sulla formazione liturgica nei seminari*, 8, 34; Katalikiškojo auklėjimo kongregacija Lettera circolare *Su alcuni aspetti piu urgenti della formazione spirituale nei seminari*, 88–89.
- (182) Plg. *PDV*, 71.
- (183) Plg. *PDV*, 79.
- (184) *PDV*, 70; plg. *KTGV*, 72– 24.
- (185) *PDV*, 70.
- (186) *PDV*, 72.
- (187) Plg. *PDV*, 72; *KTGV*, 75.
- (188) *PDV*, 72; *KTGV*, 76.
- (189) Plg. *PDV*, 72.
- (190) Plg. *PDV*, 74.
- (191) Plg. *PDV*, 81.
- (192) *PDV*, 72; plg. *KTGV*, 77.
- (193) *PDV*, 72.
- (194) Plg. *PDV*, 18; *KTGV*, 78.
- (195) Plg. *PDV*, 76.
- (196) Plg. *PDV*, 66; *DPE*, 1.
- (197) *PDV*, 66; *DPE*, 4.
- (198) Plg. *DPE*, 10.
- (199) *DPE*, 11.
- (200) *DPE*, 12.
- (201) *DPE*, 18.
- (202) *DPE*, 18.
- (203) *DPE*, 21.
- (204) *DPE*, 26–27.
- (205) *DPE*, 28.
- (206) *DPE*, 29–32.
- (207) *DPE*, 33–34.
- (208) *DPE*, 35–36.

- (209) *DPE*, 37–40.
- (210) *DPE*, 41–42.
- (211) *DPE*, 43–47.
- (212) *PDV*, 57.
- (213) Plg. *DPE*, 59–64.
- (214) Plg. *DPE*, 65–71.
- (215) *DPE*, 66.